

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Internetový životní styl. Co nám internet dal a co vzal?

bakalářská práce

Autor práce: Radka Lišková
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Rehabilitační psycho-sociální péče o postižené děti dospělé a seniory
Vedoucí práce: Mgr. Eva Suchanová, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 4. 5. 2012

Abstrakt

Internetový životní styl. Co nám internet dal a co vzal?

Bakalářská práce se zabývá fenoménem internetového životního stylu. Teoretická část práce pojednává o životním stylu, psychologických aspektech užívání internetu, výhodách a rizicích spojených s užíváním internetu a statistických údajích týkajících se užívání internetu. Hlavním cílem práce je pokusit se poznat vnitřní prožité zkušenosti uživatelů internetu a tomuto specifickému vnitřnímu světu porozumět. Výzkumné otázky, které byly kladeny, se orientovaly na mapování nejoblíbenějších aktivit na internetu, motivací uživatelů k používání internetu, prožitků spojených s internetem, povědomí o rizicích spojených s užíváním internetu, vliv internetu na život respondentů, a jak se jejich vztah k internetu měnil v průběhu času. Pro sběr dat byla aplikována metoda kvalitativního výzkumu a byl zvolen fenomenologický přístup. Důraz byl kladen na metodologickou triangulaci technik. Byly zvoleny 2 techniky sběru dat, strukturované rozhovory s otevřenými otázkami realizované u vysokoškolských studentů Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (byly provedeny 2 rozhovory u 10 respondentů) a dotazníky s otevřenými otázkami (20 anonymních dotazníků) realizované na chatovacích serverech. Z výzkumu vyplynulo, že motivací pro používání internetu je především potřeba komunikace a získání informací. Mezi nejoblíbenější činnosti respondentů patří komunikace, sledování seriálů a vyhledávání informací. Pocity, které na internetu prožívají, jsou závislé na provozované aktivitě. Převládají pozitivní nad negativními, častý je rozpor prožívaných emocí. Největší vliv internetu na život respondentů je v ulehčení získávání informací, usnadnění komunikace a možnosti seznamování s novými lidmi. Vztah respondentů k internetu je převážně stabilní. Za největší rizika respondenti považují používání internetu malými dětmi, sdílení a následné zneužití dat, seznamování a domlouvání setkání s neznámými lidmi, především z důvodu četného výskytu sexuálních agresorů apod. Do budoucna by bylo třeba více se věnovat osvětové činnosti a prevenci, týkající se užívání internetu a s tím spojených rizik. Stručná rekapitulace hlavní filosofické výzkumné otázky „co nám internet dal a vzal?“. Internet nám dal přístup k informacím, nové způsoby komunikace a seznamování s lidmi, znalosti, zábavu, atd. Naopak nám vzal čas, motivaci k osobnímu setkávání a dětství.

Abstract

The Internet lifestyle. What we gain and lose because of the Internet?

The thesis deals with the phenomenon of the internet lifestyle. Theoretical volume of the work describes the lifestyle, all the psychological aspects of usage of the Internet. The advantages and disadvantages involved in using the Internet and statistical data regarding the usage of the Internet. The main aim of the thesis is to try to recognize inner experiences of the internet users and to understand this specific inner world. The questionnaire was done to map favourite activities used on the Internet. What motivates the Internet users and all the experiences connected with the Internet. How much are the users aware of the risks inflicted by the Internet. How it can influence the life and the relationship of respondents and the impact on their life throughout their life.

To gather the data, for this survey, was applied the qualitative research method and the phenomenological access. The methodology triangulation techniques were emphasised. Among the respondents who were asked, were students of the South Bohemian University in České Budějovice. Two techniques were chosen which one of them was structured interview with open questions (2 interviews performed on 10 respondents) and a questionnaire with open questions (20 anonymous questionnaires). This was applied on chat servers. The result for this research shows that using the Internet is mainly the need to communicate and to gain information. Among the respondents' favourite activities were for example watching sitcoms or searching information. The emotions which users feel depend on the activity which they do. The positive ones are dominate to negative ones, but the frequency contradicts with the living emotions. The biggest influence of the Internet on respondents' life is to get information easily, simplified communication and the possibility to meet new people. The relationship which the respondents have towards the Internet is mostly stable. The biggest risk the respondents consider is using the Internet by small children, sharing which result in misuse of data, arranging meeting with strangers, above all on the ground of numerous occurrences of sexual aggressors etc. The cultural activities and prevention of the usage and all risks concerning the Internet should be more pursued in the future. In the short conclusion of the philosophical survey the question: "What we gain and lose because of the Internet?" The Internet provided us with the easy access to information, new ways how to meet other people, the knowledge, entertainment, etc. On the other hand it deprives us from spending free time, personal get - togetherness, motivation and loosing the childhood.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4.5.2012

.....

Radka Lišková

Poděkování

Ráda bych poděkovala všem, kteří mi jakkoliv pomohli při vypracování této práce. Největší poděkování patří vedoucí práce Mgr. Evě Suchanové, Ph.D., za pomoc, podněty, cenné rady, trpělivost, ochotu a čas věnovaný této práci.

Obsah

1	Současný stav	9
1.1	Životní styl	9
1.1.1	<i>Vnitřní a vnější faktory životního stylu</i>	<i>9</i>
1.1.2	<i>Volný čas jako dimenze životního stylu</i>	<i>10</i>
1.2	Internetový životní styl	11
1.2.1	<i>Výhody a oblíbené činnosti na internetu</i>	<i>12</i>
1.3	Psychologické aspekty používání internetu – aspekt anonymity.....	13
1.3.1	<i>Koncepty a teorie související s virtuálním prostředím</i>	<i>14</i>
1.3.2	<i>Identita ve virtuálním prostředí</i>	<i>15</i>
1.3.3	<i>Vztahy ve virtuálním prostředí</i>	<i>16</i>
1.4	Rizikové skupiny uživatelů	17
1.4.1	<i>Senioři a internet</i>	<i>17</i>
1.4.2	<i>Děti a internet</i>	<i>18</i>
1.4.3	<i>Handicapování a internet</i>	<i>19</i>
1.5	Nebezpečí na internetu	21
1.5.1	<i>Zdravotní rizika spojená s používáním internetu</i>	<i>21</i>
1.5.2	<i>Problematika agrese na internetu</i>	<i>21</i>
1.5.3	<i>Netholismus</i>	<i>22</i>
1.5.4	<i>Kyberšikana</i>	<i>24</i>
1.5.5	<i>Kybergrooming</i>	<i>25</i>
1.5.6	<i>Kyberstalking</i>	<i>27</i>
1.5.7	<i>Sexting</i>	<i>29</i>
1.5.8	<i>Hoax</i>	<i>30</i>
1.5.9	<i>Spoofing & phishing</i>	<i>31</i>
1.5.10	<i>Happy slapping & planking.....</i>	<i>31</i>
1.6	Světový projekt o internetu	32
1.7	Statistické údaje	33
1.7.1	<i>Demografické údaje.....</i>	<i>33</i>
1.7.2	<i>Využívání jednotlivých aktivit.....</i>	<i>33</i>

1.7.3	<i>Mezinárodní srovnání</i>	34
2	Cíl práce a výzkumné otázky	35
2.1	Cíl práce	35
2.2	Výzkumné otázky.....	35
3	Metodika	36
3.1	Výzkumná strategie - východiska	36
3.2	Charakteristika výzkumného souboru.....	38
4	Výsledky a jejich interpretace	39
4.1	Část I. – výsledky strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami	39
4.1.1	<i>Identifikační údaje ze strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami</i> ..	39
4.1.2	<i>Rámcová analýza strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami</i>	42
4.2	Část II. – výsledky dotazníků s otevřenými otázkami	43
4.2.1	<i>Identifikační údaje z dotazníků s otevřenými otázkami</i>	43
4.2.2	<i>Rámcová analýza dotazníků s otevřenými otázkami</i>	45
4.3	Interpretace výsledků	46
5	Diskuze	52
6	Závěr	59
7	Seznam použitých zdrojů	61
8	Klíčová slova	66
9	Přílohy	67

Úvod

Ve své bakalářské práci se snažím hlouběji porozumět novému sociologickému fenoménu dnešní doby a to **internetovému životnímu stylu**. Tento moderní fenomén se stále více rozvíjí a postihuje čím dál větší množství lidí. Mým zájmem je především využívání internetu ve volném čase. Volný čas patří mezi důležité dimenze životního stylu, proto mne zajímá používání internetu především v tomto časovém období. Internetový životní styl je obecně chápán jako něco negativního, a ve většině případů je automaticky spojován se závislostí. Avšak ne každý, kdo si nedokáže svůj život představit bez existence internetu, je závislý. Čtení novinek z celého světa na webových portálech denního tisku, nakupování v e-shopech, on-line sledování filmů a seriálů, poslech hudby, komunikace s přáteli z druhé strany zeměkoule, hledání zaměstnání, bydlení či dovolené prostřednictvím internetu atd., to vše se stává **součástí každodenního života** v moderní době ovlivněné globalizací a multikulturalismem. Internet může být užitečným nástrojem v mnoha směrech, ale pouze za předpokladu, že je užíván zodpovědně a ve „zdravé míře“. S používáním internetu je spojena **řada rizik**, které mohou zasahovat i do „nevirtuálního“ světa postižených uživatelů, jako například zneužití osobních údajů, kyberšikana, happy slapping apod.

Toto téma jsem si zvolila, neboť problematika internetového životního stylu byla doposud zkoumána spíše z hlediska jednotlivých aspektů (především PhDr. David Šmahel, Ph.D.), ale internetový životní styl **nebyl definován**, a jakožto konceptuální schéma je nutné jej více sociologicky propracovat. Internet se v dnešní době dotýká života téměř každého člověka, napříč všemi generacemi. Proto se snažím porozumět zkušenosti uživatelů s virtuálním prostředím.

V teoretické části se zaměřuji na problematiku životního stylu, popisují výhody a rizika spojená s užíváním internetu a vliv tohoto prostředí na psychiku jedinců. Zmiňuji také mezinárodní srovnání a vybrané statistické výzkumy z oblasti používání internetu.

Cílem mé práce je pokusit se **poznat vnitřní prožité zkušenosti uživatelů** internetu a **porozumět tomuto specifickému vnitřnímu světu**. Zajímá mě, jaká je

motivace uživatelů internetu k pravidelnému používání, co zde nejraději dělají a co ve virtuálním prostředí prožívají. Dále se zabývám subjektivním pohledem uživatelů na vliv internetu na jejich život, zda je pro ně více přínosem či naopak. Jedním z mých cílů je prozkoumat dynamiku vztahu uživatele k internetu v průběhu času. Je tento vztah spíše stabilní nebo dochází ke změnám a k jakým? Zajímá mne také povědomí uživatelů o rizicích spojených s užíváním internetu, a zda s nimi mají nějaké zkušenosti. Obecná výzkumná otázka, která se prolíná celým tímto výzkumem, tedy zní: **Co nám internet dal a co vzal?**

S ohledem na tyto cíle jsem aplikovala kvalitativní metodologii, v rámci které jsem zvolila **fenomenologický přístup**, který je svou specifickou metodou nejadekvátnější volbou pro uchopení sledované problematiky. Sběr dat jsem realizovala prostřednictvím **strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami**. Rozhovorů se zúčastnili studenti Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kteří měli více než dvou letou zkušenost s užíváním internetu. Tato data byla doplněna šetřením pomocí **dotazníků s otevřenými otázkami** na chatových serverech, kde bylo do výzkumu zahrnuto 20 anonymních uživatelů internetu ve věku od 14 – 33 let. Výstupem výzkumu je **rámcová analýza**, kde jsou zanesena data cestou indexace a následná interpretace těchto dat ve vztahu k výzkumným otázkám.

Ukázalo se, že internetový životní styl je velice rozmanitá problematika, nesoucí znaky jak ryze **individuálního osobnostního přístupu** jedince jako uživatele internetu, tak vykazuje i silné známky **skupinové dynamiky**.

1 Současný stav

1.1 Životní styl

Pro definování pojmu životní styl existuje řada definic. Dle sociologického slovníku je životní styl „*komplex psaných a nepsaných norem a identifikačních vzorů, souhrn životních podmínek, na které lidi berou ohled ve vzájemných vztazích, chování a jeho podoba je ovlivněna životním cyklem, společenskými rolemi a tradicemi*“ (Jandourek, 2001, s. 243). Nejobecnější definice popisuje životní styl jako „*způsob, jakým lidé žijí – tedy jak bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, pracují, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, rozhodují se, cestují, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti, pěstují potraviny, vyrábějí atd.*“ (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 51 – 52). Dále je možné jej formulovat jako „*systém důležitých činností a vztahů a s nimi provázaných praktik charakteristických pro určitý subjekt v jeho každodennosti*“ (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 55).

Při definování konkrétního životního stylu jedince je důležité odpovědět si na několik otázek: **co** se konkrétně zkoumá (činnosti, vztahy, zvyklosti, sociální formy života, životní projevy,...), **kdo** je subjektem (vlastnosti, schopnosti, ambice, hodnoty, zkušenosti, biografie,...), **v jaké časové dimenzi** a **jakém životním cyklu**, **v jakém životním prostředí** (fyzické a sociální), **jakých mezilidských vztahů se týká**, **čím** se člověk v životě **řídí**, **jakou má životní úroveň** a **kam chce** v životě **dojít**. (Duffková, Urban, Dubský, 2008)

1.1.1 Vnitřní a vnější faktory životního stylu

Na životní styl má vliv mnoho faktorů a obsahuje nejrůznější komponenty, prvky, složky a aspekty. Ovlivňující faktory lze rozdělit na vnitřní a vnější.

„*Vnitřním faktorem je člověk jako nejkonkrétnější subjekt životního způsobu, jeho osobnost se všemi potřebami, hodnotami, dovednostmi, zkušenostmi, schopnostmi, ambicemi apod.*“ (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 69)

Vnějšími faktory jsou **životní podmínky**, které lze rozdělit na geografické a ekologické, biologické, demografické, sociálně – politické a politické, sociálně – ekonomické a ekonomické, kulturní a obecně ideové a technologické. (Duffková, Urban, Dubský, 2008)

1.1.2 Volný čas jako dimenze životního stylu

„Volný čas je čas trávený mimo pracovní dobu. Započítává se do něj i doba potřebná pro nezbytné fyziologické aktivity, jako je spánek nebo jídlo. Jedinec tento čas využívá dle svého vlastního uvážení, proto někteří autoři do něj zahrnují pouze dobu, kdy je jedinec skutečně oprostěn od cizího nátlaku.“ (Jandourek, 2001, s. 49)

Volný čas je důležitou dimenzí životního stylu, neboť je založen na svobodných rozhodnutích, potřebách, zájmech a hodnotách (Duffková, Urban, Dubský, 2008).

Volnočasové aktivity lze členit do několika skupin: kulturní, sportovní, sociální, vzdělávací, veřejné, rekreační a cestovatelské, hobby a manuální. **Kulturní** činnosti lze dále dělit na **receptivní** - sledování televize, návštěva divadla apod., a **perceptivní** – malování, hra na hudební nástroj atd.). **Sportovní** činnosti jsou typické především pro mladé lidi. Do **sociálních** aktivit patří činnosti vykonávané v kontaktu s dalšími lidmi, především přáteli a rodinou. **Vzdělávacími** aktivitami může být získávání informací čtením knih či z internetu, návštěvy veřejných přednášek, univerzity třetího věku apod. **Věřejné** aktivity souvisejí s účastí na životě komunity, veřejných záležitostech atd. **Rekreační** aktivity mají často sportovní charakter, ale patří sem také zahrádkaření, chalupaření či chataření. **Cestovatelské** aktivity mohou být poznávací a relaxační, nikoliv však pracovní či studijní pobyty. **Hobby** jsou činnosti provozované ve volném čase, ke kterým má jedinec obvykle silnou citovou vazbu a často souvisejí s manuální činností, například modelářství, rybaření, apod. (Duffková, Urban, Dubský, 2008)

1.2 Internetový životní styl

Internet v podobě jakou známe dnes při běžném používání vynalezl v roce 1993 švýcarský vynálezce Tim Berners Lee, a od té doby se stal běžnou součástí téměř každé domácnosti. V České republice se stal pro běžné obyvatelstvo dostupný přibližně na přelomu let 1995 a 1996. Internet je celosvětová síť TCP/IP, ke které jsou v dnešní době připojeny téměř všechny firmy, organizace a jednotlivci (Odom, 2005). Díky tomu mohou spolu komunikovat prakticky všechny počítače na světě, což s sebou nese více kulturních důsledků než technických (Odom, 2005).

V internetové prostředí padá vztah mezi prostorem a časem, což dodává všem komunikujícím pocit blízkosti. Lidé z opačných konců planety mají informaci ve stejném provedení a stejně rychle, jako sousedi z jedné ulice. Vliv času je ovlivněn pouze technickou propustností sítě, tedy množstvím informací dosažitelných za jednotku času. Internet ve své podstatě nevytváří nové možnosti komunikace, ale pouze přetváří ty stávající. Rozvíjí se tak **komunikační aktivity** na úrovni interpersonální (instant messaging, e-mail, atd.) skupinové (diskuzní fóra, chaty, atd.) i veřejné (on-line časopisy, internetová rádia, apod.). Jednou z výhod oproti jiným možnostem mediální komunikace, je vyšší interaktivita, tedy silnější zapojení zpětné vazby. Přestože produkty internetového prostředí mohou zásadně zasahovat do soukromých i veřejných záležitostí lidí, jsou stále primárně určené pro zábavu a rozptýlení. (Jiráček, Köpplová, 2003)

S tím jak internet postupně stále více pronikal a proniká do lidských životů, se začíná stále častěji skloňovat termín **internetový životní styl**. Pro sociologii je internetový životní styl novým pojmem. Dalšími z jeho označení mohou být digitální nebo počítačový životní styl. Problematika tohoto typu životního stylu zatím nebyla dostatečně prozkoumána. Někteří sociologové ho popisují jako „*životní styl, ve kterém je z celého člověka obklopujícího prostředí důležité jediné, a to počítač a jeho připojení na internet - protože jejich pomocí může žít tak, jak mu to vyhovuje a konkrétní fyzické prostředí už může pro uživatele internetu sehrávat minimální roli, eventuelně vůbec žádnou*“ (Duffková, Urban, Dubský, 2008, s. 63). Internet má z hlediska životního

stylu dvě funkce – integrační a diferenciací. Integrační především ve smyslu sblížení lidí a jejich možností, např. lidí s handicapem a lidí bez handicapu. Na diferenciaci lidí užívajících a neužívajících internet navazuje i diskriminace a segregace počítačově negramotných, především v pracovním uplatnění. (Duffková, Urban, Dubský, 2008)

Podle společnosti TNS se dají uživatelé internetu rozdělit do šesti typů, dle toho co pro ně internet představuje a jaké činnosti na něm vykonávají: (Handl, 2010)

- Influencer – internet se stal nedílnou součástí jeho života.
- Communicator – rád se vyjadřuje a diskutuje.
- Knowledge-seeker – na internetu získává informace a vzdělává se.
- Networkers – využívá internet k získávání vztahů a jejich rozvíjení.
- Aspirers – většinou je na internetu nový a snaží se vytvořit si vlastní virtuální svět.
- Functionals – internet pro ně představuje nástroj.

1.2.1 Výhody a oblíbené činnosti na internetu

Podle výzkumu společnosti TNS jsou nejčastěji využívanými činnostmi na internetu sociální sítě, e-mail a vyhledávání informací (Handl, 2010).

„Komunikace je proces předávání informací mezi lidmi, při kterém je sdělení předáváno od adresanta k adresátovi“ (Jandourek, 2001, s. 126). Podle většiny výzkumů, je právě komunikace nejoblíbenější provozovanou aktivitou na internetu, jelikož představuje nejpohodlnější způsob spojení s druhými lidmi. Cest jak komunikovat pomocí internetu je mnoho, stále jich přibývá a mění se jejich preference. V současné době jsou nejčastěji užívané sociální sítě (Facebook.com, Twitter.com, MySpace.com). Dalšími běžně užívanými komunikačními prostředky jsou e-maily, instant messaging (ICQ, Skype), chatovací stránky (v ČR nejužívanější lide.cz a xchat.cz), blogy a diskuze, které jsou v dnešní době připojovány téměř ke všemu co se v on-line prostředí vyskytuje.

Největší silou internetu je nepřehledné **množství informací**, které jsou dostupné téměř kdykoliv, kdekoliv a především o čemkoliv. Tento potenciál rychlosti šíření

informací na internetu si uvědomili britští vědci a začali jej zkoumat, pro případy krizových situací, ve kterých by především sociální sítě mohli hrát v budoucnu důležitou roli (Hand, 2010). Jednou by teoreticky internet mohl hrát zásadní roli při záchraně lidských životů.

Stále oblíbenějším se v České republice (ve světě již běžnou praxí) stává **nakupování pomocí internetu**. Člověk, který podlehl kouzlu virtuálního světa vyráží do „skutečných“ obchodů zpravidla až poté, co prohledá internetové servery, které jsou díky možnosti získání zboží ze zahraničí a skladů, jednou z nejlevnějších cest k tomu co potřebuje. Zkušený uživatel internetu dokáže obrátě využívat výhod aukcí a slevových serverů, které zažily především v roce 2011 obrovský boom a zamilovala si je většina české internetové populace. Podle studie The Boston Consulting Group, v roce 2009 přispěl internet české ekonomice odhadem 130 miliardami korun (Bočková, 2011).

Dalším z důvodů používání internetu je úspora velkého množství času, energie a do určité míry i peněz. Dalšími výhodami digitálního světa je online bankovníctví, sledování filmů, poslech hudby, on-line hry, atd.

1.3 Psychologické aspekty používání internetu – aspekt anonymity

Stěžejní vlastností internetu je **anonymita**, od které se odvíjí vše ostatní. Virtuální svět přináší jedinci možnost vytvořit si zcela novou, vlastní **online identitu**. Lidé pohybující se v digitálním prostředí se mohou oprostit od veškerých bariér, které mají v reálném životě a zbavují se částečně či zcela zábran. Stejně tak se snižují problémy a obavy ze sociálních situací, vyskytující se v přímém kontaktu s druhým člověkem. V online prostředí nemusí být dodržovány komunikační ani jiné normy, totožné s reálným světem. Z důvodu anonymity uživatele podstatně méně zajímá, co si o nich myslí další uživatelé. Vlivem anonymity a deindividualizace uživatelé cítí větší sounáležitost se skupinou. Další „výhodou“ možnosti absolutní anonymity při komunikaci je, že člověk se může prezentovat jakkoliv chce, může svobodně projevat své názory a postoje, kdykoliv konverzaci ukončit a poté co se odhlásí z dané webové stránky, se již nemusí bát žádné konfrontace, odsouzení či jiných následků svých

projevů. Vše za předpokladu, že si jedinec chrání své osobní údaje před zneužitím. V případě anonymity se výhoda stává i obrovskou nevýhodou. Lidé pod maskou online identity, jsou podstatně, více agresivnější než v osobním kontaktu. Je to právě anonymita a deindividualizace, které často vedou k prohlubování stereotypních vzorců chování. Například bylo zjištěno, že muži se na internetu chovají dominantněji a nadřazeněji k ženám, než v reálném světě. Anonymní prostředí se stává živnou půdou pro vznik specifických patologických jevů souvisejících s používáním internetu. Virtuální maska posiluje sebedůvěru a pocit moci agresorů, snižuje možnost efektivní obrany a znesnadňuje jejich dopadení. (Šmahel, 2003)

1.3.1 Koncepty a teorie související s virtuálním prostředím

Při vysvětlování příčin ztráty zábrán na internetu vznikla řada konceptů a teorií. Jeden z konceptů souvisí s **teorií davu** Gustava Le Bonna a **deindividualizací** (Šmahel, 2003). Tato teorie říká, že v davu se stírají intelektuální schopnosti a tím i individualita, člověk získává pocit moci, ztrácí pocit zodpovědnosti a do popředí vstupují pudy (Joinson, 1998). Vše je způsobeno anonymitou a dá se tedy aplikovat i na prostředí internetu. Někdy může být online anonymita ještě silnější než ta v davu (Šmahel, 2003).

Dalším z důvodů je oslabení **přijímání sociálních rolí** v průběhu interakce, což vede ke snižování vlivu sociálních norem (Kiesler at al, 1984). „*Autoři jako důvody toho oslabení uvádějí* (Šmahel, 2003, s. 15):

- *Přesunutí pozornosti komunikujícího spíše na problém než na příjemce.*
- *Redukci normální hierarchie reálného života – statusu, role vedoucího atd.*
- *Deindividualizaci.*“

S problematikou virtuálního prostředí souvisí také **teorie sociální blízkosti** (Short, Williams, Christie, 1976). Při komunikaci prostřednictvím internetu, se zcela přirozeně, zásadně snižuje sociální blízkost. To může zapříčinit zhoršenou koncentraci či odosobnění komunikujících. Míra sociální blízkosti může být různá, s ohledem na užívanou formu komunikace – chat, volání, webkamera atd. (Šmahel, 2003)

Další teorií, která se internetového světa dotýká je **teorie o dvou komponentách sebepojetí** (Matheson, Zanna, 1988). Sem patří vnímání sebe sama oproti vnímání okolí, kdy pro digitální svět platí, že uživatelé mnohem více vnímají sami sebe než druhé, oproti běžnému prostředí. Další součástí této teorie je vnější a vnitřní pojetí sebe sama. Zatímco při osobním styku jsou lidé více zaměřeni na to, jak je vnímá okolí a méně na vlastní, vnitřní prožitek, na internetu je to přesně naopak.

Tzv. **SIDE model**, neboli Social Identity Explanation of Deindividuation Effects, vychází z toho, že internet na jednu stranu potlačuje sociální bariéry a tlaky, na druhou stranu, ale může bariéry určitým způsobem posílit, či dokonce způsobit deprivace uživatele, pod tíhou deindividualizace (Postmes, Spears, Lea, 1998).

S komunikací na internetu souvisí **psychoanalytický koncept přenosu a projekce**. Jedinci nevědomě promítají své pocity, představy a obavy do komunikačního partnera. Zároveň lidé, aniž by si to uvědomovali, vstřebávají pouze ty informace, které chtějí, a ty ostatní jednoduše ignorují. Tím výrazně zkreslují svou představu o svých virtuálních přátelích. (Šmahel, 2003)

1.3.2 Identita ve virtuálním prostředí

Virtuální identita není identitou v pravém slova smyslu. Je pouze obrazem, prezentace jedince v internetovém prostředí. Jedinec má možnost prezentovat se způsobem, který si sám zvolí a do tohoto obrazu projikuje určitým způsobem zlomky svého já. Fungující virtuální identita je reprezentována přezdívkou, má svou historii a nese určitý status v rámci internetového světa. Virtuální identitu lze rozdělit na osobní a sociální. **Osobní virtuální identita** odráží, jak se jedinec na internetu prezentuje, kým zde je. Kam uživatel v rámci digitálního světa patří, čeho je součástí, je záležitostí **sociální virtuální identity**. To jak se jedinec reprezentuje na internetu, může mít různé formy. Uživatel se může snažit vystupovat stejně jako v reálném světě, projevovat svou skutečnou osobnost, nikdy však virtuální identita nebude zcela totožná s reálnou. Další, pravděpodobně nejčastější možností je, že jedinec, z části odráží své pravé já, ale více či méně, úmyslně či neúmyslně, upravuje některé stránky své osobnosti. Virtuální svět

nabízí možnost „úplné“ změny identity, kdy se jedinec snaží být někým úplně jiným, neztotožnitelným s jeho pravým já. Vždy však nevědomě do nové identity promítne alespoň část sebe sama. (Šmahel, 2003)

Virtuální identita s sebou **nese výhody i nevýhody**. Výhodou je, že na internetu jedinec může prožít své fantazie, prostřednictvím svého alternativního já, může hrát role, které by v reálném životě nebyly možné. Podle Wallace (1999) je experimentování s identitami dokonce prospěšné pro rozvoj osobnosti. Nevýhodou je pak zvýšený výskyt agrese, různých útoků a fragmentace osobnosti. Fragmentace osobnosti může naopak bránit rozvinutí flexibilní, úplné osobnosti (Reid, 1998). Tento jev se týká **vztahů na internetu**, které jsou vysoce nestabilní. Kdykoliv jedinci daný vztah přestane vyhovovat, může z něho jednoduše utéct. Vztahy na internetu jsou ve většině případů, krátkodobé a povrchní a uživatelé k nim tak i primárně přistupují. (Šmahel, 2003)

1.3.3 Vztahy ve virtuálním prostředí

Podobně jako vztahy v reálném světě, jsou i ty internetové velmi různorodé. Studie se rozcházejí v názoru, na kvalitu virtuálních vztahů, někdy vychází ve prospěch online vztahů, jindy naopak. Pro virtuální vztahy je **typická neznalost partnerova zevnějšku**. To usnadňuje i vzhledově znevýhodněným jedincům, navazování kontaktů a prosazení se v rámci online skupiny. Lidé na internetu se snadněji otevírají druhým, jsou ochotni projevit své pravé já, díky pocitu bezpečí. Blízkost, která hraje důležitou roli v běžných vztazích, je ve virtuálních vztazích zastoupena **četností setkávání**. Při častém setkávání, ve kterém se jedinci čím dál lépe poznávají, může dokonce vzniknout silnější vztah než reálný. Na internetu uživatelé většinou probírají **oblíbená, společná témata** a mohou nabýt falešný pocit, že spolu absolutně souhlasí a mají tím k sobě blíž. Při reálném setkání pak často dochází k rozčarování, když zjistí, že spolu ani zdaleka absolutně nesouhlasí. Problém u virtuálních vztahů může nastat v oblasti projevování citů, toho co k sobě partneři vzájemně cítí. To bývá suplováno tím, že si uživatelé více naslouchají, odpovídají, jsou více pozorní či zvýšenou romantikou. Právě **romantika** se

ve virtuálních vztazích objevuje velmi často, díky možnostem psaní dopisů, posílání online květin, srdíček, polibků apod. (Šmahel, 2003)

Obdobně jako ve vztazích v reálném světě, je **kvalita virtuálního vztahu** závislá na partnerech. Kromě povrchních, krátkodobých známostí, je možný i vznik silného, kvalitního vztahu, který přetrvá i po reálném setkání jedinců.

1.4 Rizikové skupiny uživatelů

Zatímco v minulých letech byla virtuální zábava záležitostí jen dospívajících a osob ve středním věku, s postupem doby se šíří naskrz generacemi a přibývá stále mladších dětí, ale i starších osob, které na internetu tráví svůj volný čas. Kromě dětí a seniorů tvoří specifickou skupinu uživatelů také osoby s potížením. S postupem doby a rozrůstáním internetu, vzniká čím dál více webových stránek a služeb zaměřených na tyto „netradiční“ skupiny uživatelů. Tyto skupiny patří mezi velmi citlivé uživatele, kteří mohou být snadno konfrontováni s mnohými rizikovými jevy objevujícími se na internetu.

1.4.1 Senioři a internet

Digitální svět začíná čím dál více pronikat mezi osoby seniorského věku. V západních zemích a především Spojených státech, se již několik let internetový trh intenzivně věnuje i této věkové kategorii. Vznikají **specializované weby**, které sdružují informace o tématech, jež seniory nejvíce zajímají a přilákají tak i ty, kteří mají pouze základní počítačové znalosti. I u nás už se tento trend začíná pomalu rozvíjet, ale jen málokteré stránky zaměřené na seniory jsou opravdu kvalitní. Na některých územích České Republiky vznikají **internetové kavárny pro seniory**, např. v Praze funguje Školička internetu pro seniory ELPIDA, kde mladí lektori učí starší generaci pohybovat se v online prostředí. Starším spoluobčanům je věnováno značné množství diskuzí a místností na chatových serverech. Velké oblibě se těší také **seznamky** určené výhradně seniorům, které s sebou nesou značné riziko zneužití, vzhledem k důvěřivosti a snadné

zmanipulovatelnosti této věkové kategorie. Na druhou stranu Facebook našim penzistům k srdci příliš nepřiřostl a v roce 2011 a lednu 2012 jej využívalo pouze 5% seniorů (Uživatelé facebooku v zemích EU a OECD – struktura dle věku, 2010 - 2012).

Kromě domácího používání je dnes téměř samozřejmostí, že Domovy pro seniory nabízejí přístup na internet a „kurzy“, ve kterých klienti získávají základní počítačové znalosti.

V oblíbenosti u starší generace vládne sledování vládních webů a finančních informací, následované vyhledáváním informací o zdraví (Handl, 2011).

1.4.2 Děti a internet

S dětmi na internetu se počítá od čím dál nižšího věku. Reklama internetového vyhledávače, nabádající rodiče k základání e-mailových schránek novorozenců, jen symbolizuje, že internet děti provází již od kolébky. Již od útlého věku umějí děti používat počítač a využívají „dětské“ internetové služby. Například „**dětský**“ web **alík.cz** doporučuje užívání dětem od 4 do 13 let. Podobné weby určené dětem fungují na principu shromažďování informací o zájmech dětí, hry, studijní materiály, diskuze s vrstevníky apod. Málomocné dítě však dlouho vydrží pouze u specializovaných webů a studijních materiálů. Děti, které využívají internet pro získávání informací do školy je pouze 27% (Vavroň, 2011).

Kromě „menších“ hrozeb v podobě stažení počítačového viru, prozrazení osobních údajů a následných nečekaných finančních výdajů, číhá na děti největší **nebezpečí na komunikačních serverech**. Z důvodu velké důvěřivosti a neopatrnosti, se snadno stávají obětmi kybergroomingu, kyberšikany, sextingu a podobných jevů. Proto je velmi důležité, aby se rodiče aktivně zajímali o to, co jejich ratolesti na internetu dělají. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zpracovalo a vydalo **Pravidla pro rodiče k bezpečnějšímu užívání internetu jejich dětmi** (Pilař, 2004):

- 1) Nechte se dítětem poučit o službách, které používá a ujistěte se o jejich obsahu. Tím zároveň zlepšíte svou znalost internetu.

- 2) Nikdy svému dítěti nedovolte setkání o samotě s někým, s kým se seznámil na internetu, bez vaší přítomnosti. Pokud k setkání svolíte, své dítě doprovodte.
- 3) Zajímejte se o internetové kamarády svých dětí, stejně jako se zajímáte o jejich kamarády ve škole.
- 4) Při nepříjemných zkušenostech dítěte s děsivým obsahem nebo nepříjemným člověkem není řešením trestat dítě nebo mu dokonce bránit používat internet, ale poradit mu, jak se v budoucnu nepříjemným zkušenostem vyhnout.
- 5) Na místo s nevhodným obsahem se může dítě dostat zcela náhodou. Pro tyto případy neexistuje stoprocentní ochrana a vyplatí se spíše vychovávat dítě tak, aby si podobné skutečnosti interpretovalo způsobem odpovídajícím jeho věku, protože s dítětem nemůžete trávit všechny volný čas.
- 6) Snížit riziko vstupu na stránku s nevhodným obsahem prostřednictvím speciálních programů.
- 7) Uvažujte o společné e-mailové schránce se svými dětmi.
- 8) Dávejte si pozor na soubory, které dítě z internetu stahuje a ukládá je na disk.
- 9) Sledujte, kolik času dítě u počítače stráví.
- 10) O radu při výchově dětí ke správnému užívání internetu můžete požádat pedagoga, psychologa či pracovníky internetových firem.

1.4.3 Handicapování a internet

Internet může být užitečným pomocníkem pro osoby se zdravotním postižením. Člověk s postižením může mít nejrůznější pohybové a komunikační problémy, se kterými jim technologie může částečně pomoci. Firmy dnes nabízejí řadu **speciálních programů a upravených počítačů** přesně pro potřeby handicapovaných. Vznikají stránky a diskuze, kde se sdružují osoby s podobnými problémy a vzájemně si sdělují zkušenosti. Surfování na internetu mohou pohodlně přijít k informacím o organizacích či službách, které jim mohou pomoci. V zahraničí se osoby s postižením naučily využívat internetového nakupování, jež jim umožňuje v klidu, v neomezeném čase, si vybrat z velkého množství zboží, které jim přijde až domů. Někteří dokonce mohou

počítač s internetem využívat jako **pracovní nástroj**, čímž mimo jiné zvyšují soběstačnost a samostatnost. Digitální svět má u této skupiny uživatelů řadu výhod, které popsal Petr Kachlík ve své práci Handicapovaní a internet:

Výhody používání internetu pro zdravotně postižené (Kachlík, 2003):

- vedení oboustranné komunikace z prostředí domova.
- rychlost, operativnost.
- úspora času, pohonných hmot, minimalizace zdravotních, orientačních, komunikačních potíží v prostředí mimo byt.
- získání/posílení sebedůvěry, sebelásky, nezávislosti.
- možnost nalezení dobrých přátel, partnera, zaměstnání, cesty ke vzdělání.
- usnadnění integrace do "zdravé" společnosti mezi osoby bez handicapu i mezi své podobně postižené spoluobčany.
- nové mezinárodní komunikační kanály překonávající zdravotní omezení jedince.
- snadnější přístup k informacím o postižení, jeho vzniku, průběhu, léčbě, rehabilitaci, prognózám.
- po dostatečném zabezpečení vyřizování úřední korespondence, nákupy a finanční transakce cestou elektronického bankovníctví.
- většinou bezplatné stažení řady užitečných počítačových programů, námětů, materiálů pro potřeby zdravotně postižených.

Na internetu je několik webů věnující se problematice osob s určitým typem postižení. Pravděpodobně nejpropracovanějším informačním portálem pro osoby se specifickými potřebami v ČR je web **helpnet.cz**, který je rozdělen do kategorií dle jednotlivých typů postižení a v každé jsou sdruženy informace od služeb, nabídek zaměstnání až po seznamky a specializované diskuze (helpnet.cz, 2011).

1.5 Nebezpečí na internetu

Spolu s rozvojem internetu souvisí i vznik specifických rizik. Čím více se rozšiřuje základna uživatelů, tím častěji se projevují nebezpečí, která s sebou virtuální svět přináší. Vedle agrese a závislosti, se mohou především děti a staří lidé, kteří mají sklony k důvěřivosti, snadno stát obětí nejrůznějších podvodníků. Mezi nejrozšířenější problémy patří netholismus, kyberšikana, sexting, kybergrooming, kyberstalking, hoax, spoofing, phishing a „zábava“ typu happy slapping či planking.

1.5.1 Zdravotní rizika spojená s používáním internetu

Obecně dlouhodobější používání počítače způsobuje **řadu zdravotních problémů**. Až 80% lidí po delším pobytu u počítače trpí bolestmi zad (více ženy) a ¾ osob si stěžuje na potíže se zrakem. Takovým problémům se dá předcházet dodržováním zásad hygieny práce: doba používání internetu by neměla přesáhnout 6 hodin, s 5-10 minutovými přestávkami po 2 hodinách; monitor počítače by měl být v úrovni očí, ve vzdálenosti 50 – 70 cm, loket by měl při psaní svírat pravý úhel a počítač by neměl být čelně ani zády k oknu. (Myslívová, 2001)

1.5.2 Problematika agrese na internetu

Z nejrůznějších výzkumů vyplývá, že na internetu se neobvykle často vyskytuje agrese. Pro virtuální prostředí jsou typickým jevem tzv. „**flame wars**“, kdy jednoho diskutujícího natolik rozohní nějaký příspěvek, že na něj musí vyhroceně odpovědět a od autora původního příspěvku se vrací podobně vyostřená reakce. Důvodů proč se agrese na internetu objevuje, v tak velkém měřítku je několik. Přispívá tomu především anonymita, kdy se jedinec nemusí obávat odhalení, fyzické reakce či jiné konfrontace. Z toho důvodu mohou být někteří jedinci útočnější, než by byli v reálném světě. Obecně je příčinou agresivity frustrace. **Frustraci** v online prostředí vyvolávají především technické potíže, jako je pomalý či padající internet, nestabilní servery apod. Dále pak

prodlevy mezi odpověďmi diskutujících, které jsou přirozeně mnohem delší, než při osobním kontaktu a skutečnost, kdy se komunikační partner jednoduše odpojí. Četnost konfliktních situací zvyšuje také možnost okamžité odpovědi. Internet má oproti reálnému světu, stále omezené možnosti projevů agrese. Se zvyšováním počítačové vzdělanosti, však tyto čísla stoupají. Nejzákladnějším a nejčastějším **projevem agrese** je verbální napadání. Dalšími způsoby jsou krádeže identity, odesílání emailů cizím mailem, zahlcení emailové schránky, rozesílání virů, nabourání se do účtů, atd. (Šmahel, 2003)

1.5.3 Netholismus

Netholismus je označení používané pro závislost na internetu, závislý uživatel se nazývá netholik. Oficiálně zatím nebyla závislost na internetu uznána a diagnostikována, nicméně v posledních letech je jí ze strany psychologů věnováno čím dál více pozornosti. Lze ji charakterizovat jako **nadměrné užívání internetu**, které s sebou přináší do života jedince psychologické, sociální, pracovní nebo školní komplikace (Závislost na internetu, 2010).

Jako základní faktory podněcující vznik netholismu je zpravidla označována sociální vyloučenost, selhávání v reálném světě, dysfunkční rodina, nedostatek nebo absence skutečných přátel, pocit nenaplnění a nudy (Netholismus, 2010 – 2011). Závislost může být jak psychická, tak i fyzická.

Odborníci rozlišují **3 základní typy závislosti na internetu** (Závislost na internetu, 2010):

a) *Závislost na online hrách*

Nejčastěji se jedná o tzv. multiplayer RPG online hry, čili hry na hrdiny pro více hráčů. Mezi ty nejčastěji uváděné v souvislosti se závislostí patří World of Warcraft nebo Lineage.

b) *Závislost na online komunikaci*

Do této kategorie spadají uživatelé internetu, kteří tráví většinu času online komunikací, ať už se skutečnými, či pouze s internetovými přáteli (e-mail,

chatroomy, diskusní fóra, ICQ, Skype, Facebook, Twitter, Myspace, Lide.cz. a mnohé další).

c) *Závislost na stránkách s pornografickým obsahem*

Sem patří soustavní návštěvníci webových stránek s pornografickým obsahem. Častěji jsou jimi muži než ženy.

Nejčastějšími projevy netholismu bývá ztráta přirozeného sociálního kontaktu, omezení volnočasových aktivit, zanedbávání povinností, nezvladatelná touha využívat internet, ztráta kontroly nad užíváním internetu a pocit viny, marné pokusy omezení připojení, psychický neklid, když nejsme online, neustálé nutkání se připojit, nervozita, bolesti hlavy, poruchy spánku atd. (Netholismus, 2010 – 2011). Na netholismus lze také aplikovat **obecné symptomy závislosti** (Griffiths, 1998):

- Důležitost – daná aktivita se stává nejdůležitější v životě, dominuje myšlení, pocitům a chování. Pokud se dotyčný závislé aktivitě zrovna nevěnuje, přemýšlí alespoň, kdy se jí bude věnovat příště.
- Změna nálady – nevykonávání závislé aktivity způsobuje změny nálad, neschopnost se soustředit atd.
- Zvyšování tolerance – nutnost pobývat na internetu čím dál víc, aby se dostavil žádoucí efekt.
- Abstinenční příznaky – přerušení aktivity vede k nepříjemným psychickým či fyzickým pocitům.
- Konflikt – dochází ke konfliktu mezi závislostí a okolním světem – rodinou, prací, školou apod.
- Recidivy – opětovné návraty do dřívějších stavů vyvolaných činnostmi, na níž je závislost. Při opakovaném kontaktu je dostání se do již prožitého stavu mnohem rychlejší než poprvé.

1.5.4 Kyberšikana

Kybernetická šikana neboli kyberšikana, počítačová šikana, cyberbullying, jsou **označení agresivního používání** elektronických informačních kanálů a komunikačních přístrojů **k šikanování, ponižování nebo trýznění** jednotlivců i skupin prostřednictvím osobních útoků (O kyberšikaně, 2010 - 2011).

Projevuje se zasíláním obtěžujících, ponižujících a útočných zpráv pomocí komunikačních kanálů. Ke kybernetické šikaně se počítá také vytváření blogů, které svým obsahem ponižují, zesměšňují konkrétního jedince. Dalšími příklady kyberšikany jsou například fyzické napadení oběti spojené s natáčením na video, úmyslné provokování a natáčení rozčilené oběti na videozáznam, napadání uživatelů v diskusních fórech, odkrývání cizích tajemství, odcizení identity a její zneužití, obtěžování, pronásledování, očerňování a vydírání s využitím komunikačních technologií. (O kyberšikaně, 2010 - 2011)

Kyberšikana má **specifické znaky**, které jí odlišují od klasické šikany, mezi ně patří (Co je kyberšikana?, 2009):

- *Útočníci jsou anonymní:* Ve virtuálním prostředí většinou útočníci vystupují pod přezdívkou (nickem), používají pro oběť neznámou e-mailovou adresu, telefonní číslo atd. Oběť má jen malou šanci přijít na to, kdo na ni útočí. Anonymita útočníka má bohužel pro oběť ještě mnoho dalších nepříjemných aspektů, např. to, že pocit nepolapitelnosti posiluje agresorovu odvahu zkoušet drsnější metody a formy útoků či vůbec útoky podnikat.
- *Mění se profil útočníků a profil obětí:* Původcem kyberšikany může být každý, kdo má potřebné znalosti informačních a komunikačních technologií, tedy i fyzicky slabý jedinec. Útočníky bývají častěji chlapi než dívky s dobrým sociálním statutem. Pachatelé kybernetické šikany jsou také obvykle původci tradičního šikanování. Oběti jsou často oběti i tradiční šikany.
- *Mění se místo a čas útoků:* S kyberšikanou se lze setkat kdykoliv a kdekoliv, vždy při připojení k internetu. V takovém případě se před kyberútokem není

kam schovat. Útočník si oběť může najít i v „bezpečí domova“, klidně i o půlnoci.

- *Ve virtuálním prostředí se lidé chovají jinak než ve skutečném světě:* Útočníci mohou udávat jiný věk, jiné pohlaví, jiné povolání, a záměrně tak manipulovat s těmi, se kterými komunikují. V digitálním světě se někteří lidé chovají méně opatrně než v reálném světě a zkoušejí to, co by se v reálném světě báli udělat (např. útočit na jiné osoby, vyhrožovat jim nebo je vydírat), protože je menší šance na jejich dopadení.
- *Při šíření kyberšikany pomáhá útočníkovi publikum:* Prostředky internetové šikany se dají velmi jednoduše rozesílat dál. Kybernetická šikana tedy může mít velmi početné publikum. Útočník nemusí oběť napadat opakovaně, stačí, když citlivé zprávy nebo nahrávky publikuje na internetu a o jejich šíření se pak postarají jiní. Toto „publikum“ pak umožňuje zvyšovat intenzitu útoku a zhoršovat jeho dopad na oběť.
- *Dopady kyberšikany na oběť není snadné rozpoznat:* Většinou je spojená s psychickým týráním obětí, které není snadné poznat. Oběti počítačové šikany jsou často uzavřené do sebe a nekomunikují o problémech s okolím. Na řešení svých problémů tak zůstávají často sami, což může vést k tomu, že situaci nezvládnou.
- *Kyberšikana může být způsobena i neúmyslně:* Cyberbullying může být výsledkem špatného odhadu situace nebo reakce daného člověka. Žert může způsobit bolest.

1.5.5 Kybergrooming

Kybergrooming je označení pro jednání osoby, která se snaží **zmanipulovat vyhlédnutou oběť a donutit ji k osobní schůzce** (Kybergrooming, 2009). Útočník komunikuje s oběťmi prostřednictvím chatů, ICQ, Skypu, mailů apod. Účelem schůzky bývá nejčastěji sexuální zneužití, fyzické napadení, nebo donucení k terorismu. Jedná se

o dlouhodobé a nepřímé manipulování. Oběti kybergroomingu komunikovali s útočníky i několik let.

Nejčastějším způsobem je **změna identity** tak, aby přilákala potencionální oběti (starší muž se vydává za mladého, krásného, atd.). Další cestou je **získání kompromitujících materiálů**, díky nimž začne útočník oběť vydírat a nakonec i vyláká na schůzku.

Nicméně šikovným manipulátorům stačí, aby dostatečně dlouho působili na svou oběť a zahrnovali ji svou pozorností. Dívky i chlapci z dysfunkčních rodin, kteří nemají dostatek přátel, trpí absencí vztahů, sdílením intimity a mají problém se sebevědomím, jsou snadnou kořistí, jež se do domnělého přítele opravdově zamilují a vytvoří si těžko odbouratelnou emocionální závislost. (Kybergrooming, 2010 – 2011)

Kybergroomer užívá některé **ustálené postupy, jak** se vlákat do přízně a **manipulovat s obětí**, zde jsou některé z nich (Kybergrooming, 2010 - 2011):

- Komunikuje se svou obětí i několik měsíců, někdy i přes rok, než se odhodlá sjednat si schůzku ve skutečném světě.
- Chce udržet vztah z větší části, pokud ne celý, v tajnosti.
- Často se v konverzaci baví o významu skutečné lásky.
- Tváří se neobyčejně přátelsky, zajímá se o problémy oběti, naslouchá jí a radí.
- Podporuje oběť emocionálně, často i finančně.
- Bude hovořit o tom, že vztah bude pokračovat, jakmile se v reálném světě potkáte.
- Vyžaduje jako protislužbu kybersex s použitím web kamery, nahé fotografie, videa apod.

Nejlepší ochranou před kybergroomingem je **prevence**. Mezi základní body prevence patří (Kybergrooming, 2009):

- Nenechat se oklamat sliby na získání láskyplného vztahu.
- Přemýšlet o „online přátelstvích“, všimnout si nesrovnalostí v tom, co „online přítel“ tvrdí.

- Zvážit, proč někdo chce, aby byl vztah držen v tajnosti, nebo proč se ptá na velmi osobní témata.
- Vytyčit si své osobní hranice s ohledem na rozhovory o sexu. Nebát se říct NE kybersexu.
- Nikomu nesdělovat své osobní údaje.
- Nikdy nechodit na osobní schůzku, aniž by to někdo blízký věděl.
- Online přátelé by měli zůstat online přáteli.

1.5.6 *Kyberstalking*

Kyberstalking je termín pro stalking, tedy **opakované a stupňované pronásledování a obtěžování**, za použití informačních technologií. Pronásledovatel svou oběť například bombarduje zasíláním různých zpráv pomocí instant messengerů (ICQ), chatu, prostřednictvím VoIP technologií apod. Nejčastějšími oběťmi kyberstalkingu jsou celebrity, ex-partneři, politici, zhrzení v lásce apod. (Co je to stalking a cyberstalking , 2008)

Základní projevy kyberstalkingu (Kopecký, 2010):

- 1) *Opakované a dlouhodobé pokusy kontaktovat oběť pomocí, e-mailů, SMS zpráv, zasíláním vzkazů na ICQ, Skype, různé druhy chatu, zasíláním „dárků“ apod.* Obsah těchto zpráv může být příjemný až veselý, ale též urážející, zastrašující.
- 2) *Demonstrování moci a síly stalkera.* V oblasti elektronických médií se většinou omezuje na různé druhy výhrůžek, které opírá o poznatky o oběti. Útočník může také vyhrožovat fyzickým útokem na oběť či její blízké.
- 3) *Uskutečňování výhrůžek.* Pokud dosavadní pokusy útočníka selhávají, může dojít k naplnění výhrůžek, tedy k poškozování a ničení majetku či fyzickému útoku na oběť nebo její blízké. Přestože u klasického kyberstalkera k fyzickému útoku téměř nikde nedeje, je možná kombinace stalkera a kyberstalkera.

- 4) *Stalker se vydává za oběť*. Předstírá, že se mu oběť mstí, může na ni podat i trestní oznámení. Veřejně demonstruje, co vše pro daného člověka dělá, jak se pro něj obětuje apod. Tím se snaží obrátit veřejné mínění na svou stranu.
- 5) *Snaha poškodit reputaci oběti stalkerem*. Kyberstalking se například projevuje tak, že útočník vytvoří falešnou internetovou stránku/blog, kde o oběti zveřejňuje nepravdivé informace ve snaze snížit její důvěryhodnost, reputaci apod.

Typologie kyberstalkerů zahrnuje 4 typy (McFarlane, Bocij, 2005):

- ***The Vindictive Cyber Stalker*** (mstivý). Tento typ je nejčastější a obzvláště nebezpečný. Používají mnoho zlomyslných taktik k neustálenému obtěžování obětí. Využívají nadměrné spamování, bombardování e-maily a krádeže identity (cíleně používají trojského koně k nabourání se do počítače oběti a infikování destruktivním virem). Jejich počítačové znalosti jsou v rozmezí střední až vysoká. Někdy se objevují i známky duševní choroby, vzhledem k častému znepokojivému, bizarnímu obsahu přenášenému na oběti.
- ***The Composed Cyber Stalker*** (vyrovnaný) zprvu působí na oběť klidným, vyrovnaným, mírným způsobem. Primárním účelem obtěžování je způsobit oběti trvalé úzkosti skrz výhrušné chování.
- ***The Intimate Cyber Stalker*** (uctívač). Pro tento typ je hlavním cílem vytvořit vztah s obětí, založený na poblouznění a posedlosti. Nejčastěji je potenciální oběť nějak zapojena do útočnickova života. Jsou i případy kdy se tento stalker jednoduše poblázní do určitého jedince.
- ***The Collective Cyber Stalkers*** (skupinový) je skupina dvou a více kyberstalkerů zaměřující se na jednu oběť. V porovnání s ostatními typy má výrazně vyšší počítačové znalosti.

Jak se bránit (Kopecký, 2010):

- a) *Osobní obrana*:

- 1) Přerušit osobní kontakty s pronásledovatelem (neodpovídat na telefonáty, nereagovat na SMS, nescházet se). Jakýkoli kontakt s útočníkem může vést k prohloubení zájmu o oběť.
- 2) Vyhýbat se místům možného setkání, změnit své návyky.
- 3) Snažit se projevy pronásledování evidovat a zdokumentovat (=schovávat si důkazy), informovat své blízké o pronásledování a totožnosti útočníka.
- 4) Vyhledat pomoc.
- 5) Mimo domov se pohybovat s další osobou – členem rodiny či jinou důvěryhodnou osobou.
- 6) Nosit u sebe legální prostředky pro svou obranu (pepřový sprej, alarm). Nosit u sebe mobilní telefon pro případ přivolání pomoci.
- 7) Nezveřejňovat své osobní údaje (telefonní číslo, adresu). Kontakty na sebe dávat jen lidem, kterým důvěřujete.

b) *Institucionální obrana:*

- 1) Kontaktovat odborné instituce: Bílý kruh bezpečí (www.bkb.cz) a další organizace pro pomoc obětem trestných činů.
- 2) Kontaktovat Policii ČR.

1.5.7 Sexting

Termínem sexting označujeme elektronické **rozesílání textových zpráv, fotografií či videa se sexuálním obsahem** (Kopecký, Krejčí, 2009 - 2011). Největší nebezpečí představuje možnost, že se obětí stanou děti či dospívající mládež. Dle výzkumu 10,44% českých dětí alespoň jednou odeslalo další osobě sexuálně laděnou fotografii nebo videozáznam. 9,15 % pak má takové vyobrazení zveřejněno volně na internetu (Kopecký, 2011).

Nebezpečí, která sexting představuje (Kopecký, Krejčí, 2009 - 2011):

- 1) Potenciálním útočníkům se poskytuje citlivý materiál, který mohou zneužít proti nám. Tento materiál může na internetu kolovat několik let nebo může být použit za několik let od svého vzniku.
- 2) Oběť sextingu může být vystavena tzv. harašení či sexuálními útoků.
- 3) Šířitelé sextingu se mohou stát pachateli přestupku či trestného činu (šíření dětské pornografie, ohrožování mravní výchovy mládeže apod.)

Jak se bránit (Sexting, 2010 - 2011):

- Nejideálněji nepožívat intimní materiály, které mohou být zneužity.
- Osvěta mezi školní mládeží a školení rodičů a učitelů, kteří by měli umět s žáky na téma sextingu hovořit.
- Když už dospělí pořizují podobný materiál, domluvit se, aby nebylo vidět do obličeje. Stanovit si pravidla, kde budou materiály přechovávány.
- Dostatečná softwarová ochrana před hackery.
- Největší nebezpečí představují bývalí partneři, kteří si vytvoří kopie.
- Obrátit se na policii.

1.5.8 Hoax

V internetovém světě je slovem HOAX nejčastěji označována **poplašná zpráva**, která varuje před neexistujícím nebezpečným virem, nebo šířená zpráva, která obsahuje nepřesné, zkreslující informace, účelově upravené polopravdy nebo směsku polopravd a lží (Co je to hoax, 2000 - 2011). Příklady jsou například: varování před smyšlenými viry a různými útoky na počítač, falešné prosby o pomoc, petice a výzvy, pyramidové hry a různé nabídky na snadné výděvky, fámy o mobilních telefonech apod. (Co je to hoax, 2000 - 2011).

Nebezpečí:

Tvůrce hoaxy využije naivity k vlastnímu obohacení. Mezi menší rizika patří obtěžování příjemce, zbytečné zatěžování linek a serverů, vyzrazení důvěrné informace, poškození jiné osoby nebo společnosti a ztráta důvěryhodnosti (Čím hoax škodí, 2000 - 2011).

1.5.9 Spoofing & phishing

Spoofing a phishing představují určitý typ kyberkriminality, spočívající v **používání podvodných informací s cílem vylákat osobní data** jako např. čísla kreditních karet, hesla a další důležité údaje. Spoofing se většinou snaží přesvědčit člověka, že je na pravé webové stránce. (Falešné webové stránky neboli Spoofing, 2011). Phishing funguje na principu rozesílání mailů, zdánlivě zaslaných bankou. (Phising, 2011)

1.5.10 Happy slapping & planking

Happy slapping se do češtiny překládá jako **šťastné, spokojené fackování** a je zahrnováno mezi druhy kyberšikany. Cílem je zaútočit na nic netušícího kolemjdoucího, co nejvíce šokujícím, agresivním způsobem, nechat se natočit či vyfotit a následně zveřejnit své „obdivuhodné“ počínání na webu. Nejvíce rozšířená je tato zábava ve Velké Británii, kde již stála život několik osob. (Happy slapping, 2010 – 2011)

Planking funguje na velmi podobném principu jako happy slapping. **Jedinec se položí rovně s hlavou dolů na originálním místě**, v této pozici se nechá zvětšit a umístí důkaz na internet. Přestože planking neohrožuje druhé lidi, může být velmi nebezpečný pro lidi, kteří se aktivity účastní. Nejsou ojedinělé případy, kdy byli lidé zraněni. Jeden mladík v Austrálii dokonce přišel o život. Tento mladý muž v Brisbane se pokusil o planking na zábradlí balkónu hotelového pokoje v sedmém patře, ztratil rovnováhu, zřítíl se dolů a fotografující přítel už mu nestihl pomoci (Australan se zřítíl z balkónu kvůli novému trendu na Facebooku, 2011).

Podobných trendů ve spojitosti s internetem a především sociálními sítěmi je více a v budoucnu budou spíše přibývat než naopak.

1.6 Světový projekt o internetu

Cílem World Internet Project neboli Světového projektu o internetu je longitudinální studie zabývající se **vlivem počítačů, internetu a příbuzných technologií na jedince, rodinu a společnost v celosvětovém měřítku**. Projekt vznikl v USA a debutoval v roce 1990. V roce 2005, kdy se zapojila ČR, se účastnilo již více než 20 zemí světa. V rámci mezinárodní spolupráce má u nás projekt na starosti Fakulta sociálních studií Masarykovy university v Brně, ředitelem projektu je PhDr. David Šmahel, Ph.D. (Šmahel, 2005)

Cíle jsou (Šmahel, 2005):

- zjištění míry využívání informačních technologií a internetu v ČR a mezinárodní srovnání ČR v tomto ohledu.
- měření různých psychosociálních charakteristik uživatelů internetu v ČR.
- zkoumání otázky proč lidé internet používají a jakým způsobem ho využívají.
- proč lidé internet nevyužívají, jaké jsou důvody nedostupnosti internetu.
- analýza problému vlivu internetu na život jedince a jeho sociální chování.
- srovnání výsledků v ČR a ostatních zemích účastnících se projektu.

Poslední výzkum probíhal mezi roky 2005 a 2008. Výsledky je možné srovnat se 13 zeměmi. **Z výsledků například vyplývá**, že (Šmahel, 2008):

- Češi nejvíce ze všech důvěřují obsahu na internetu (52% českých uživatelů internetu souhlasí, že většina informací na něm je spolehlivých).
- Češi a Číňani nejvíce ze všech zemí hrají online hry (59% českých uživatelů internetu hraje online hry).
- Češi a Izraelci nejvíce poslouchají online rádia (25% uživatelů internetu poslouchá online rádia minimálně 1x týdně).

- Největší podíl Čechů ze všech zemí souhlasil, že se někdy na internetu dívají na stránky se sexuálním obsahem (40% uživatelů internetu)
- Nejvíce Čechů, Kanadánů a Američanů souhlasí, že díky internetu tráví méně času se svou rodinou.

1.7 Statistické údaje

1.7.1 Demografické údaje

Podle Českého statistického úřadu vlastnilo internet v roce 2010 **56% českých domácností**, v roce 2011 počet stoupl na 61,7% (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v letech 2005–2010, 2005-2010). Dle nejnovějších výzkumů z roku 2010 byl celkový počet uživatelů v ČR **68% obyvatel**. Největší zastoupení mají uživatelé ve věkové kategorii 16 – 24 let s 92,3% v dané socio-demografické skupině. Se zvyšujícím se věkem, počty uživatelů internetu postupně klesají. Z pohledu pohlaví internet používají více muži (65,8%) než ženy (58,1%). (Využívání informačních a komunikačních technologií mezi jednotlivci v letech 2005–2010, 2005-2010)

Ze statistik dále vyplývá, že **využívání internetu roste se zvyšující se úrovní vzdělání**. Zatímco osob se základním vzděláním používalo internet v ČR v roce 2010 15,3%, uživatelů se středoškolským vzděláním bez maturity bylo 44,9%, absolventů středních škol s maturitou 73,5% a osoby s terciálním vzděláním dosáhli 87,9% v dané socio-demografické skupině. (Využívání informačních a komunikačních technologií mezi jednotlivci v letech 2005–2010, 2005-2010)

1.7.2 Využívání jednotlivých aktivit

Dle statistik z roku 2010 byl v ČR nejčastěji využívanou službou internetu **e-mail** (89%), především ve věkové kategorii 25 – 34 let. 80,6% osob použilo internet k **vyhledávání informací o zbožích a službách**, nejčastěji ve věkové kategorii 35 – 44

let. Třetí nejčastější aktivitou bylo **čtení on-line zpráv, novin a časopisů** (66,5%), nejčastěji u osob nad 75 let. K **poslechu radií a sledování televize** využilo internet 33,9% osob, nejvíce ve věkové kategorii 16 – 24 let. Osmou nejoblíbenější aktivitou bylo **stahování či sledování filmů a videí** (32,5%), nejvíce pro osoby ve věku 16 – 24 let. 31,6% osob na internetu **chatovalo**, především ve věkové kategorii 16 – 24 let. **Informace o studiu** vyhledávaly nejčastěji ženy ve věku 16 – 24 let. Ze všech obyvatel ČR hledalo materiály ke studiu (např. pro seminární práce) 30,9% osob a informace o přijímacích řízeních, jazykových kurzech apod. 11,8%. 25,4% osob **nakupovalo přes internet**, především ve věku 25 - 34 let a nejčastěji zakoupeným zbožím byly vstupenky na sportovní a kulturní akce (35,4%). **Poslouchalo či stahovalo hudbu** 24,9% osob, hlavně ve věku 16 – 24 let. Především muži ve věku 16 – 24 let hráli **on-line hry**, v celé populaci se našlo 20,2% hráčů a hráček. (Využívání informačních a komunikačních technologií mezi jednotlivci v letech 2005–2010, 2005-2010)

1.7.3 Mezinárodní srovnání

Průměrný počet uživatelů internetu ve 27 státech EU byl v roce 2010 **69,1%**, (71,8% mužů a 66,4% žen). V rámci EU mělo **nejvyšší počet obyvatel používajících internet Švédsko (90,9%) a Nizozemsko (90,3%)**, na druhou stranu **nejméně uživatelů internetu mělo Rumunsko (36,4%)**. Česká republika zaujímala mezi státy Evropské unie 15. pozici. **Každý den nebo téměř každý den** používali internet **nejvíce Italové (89,1%) a nejméně Češi (56,5%)**. **Méně než jednou za měsíc** používají internet **především Španělé (2,4%) a nejméně** takových uživatelů mají **v Maďarsku a Lotyšsku (0,3%)**. (Uživatelé informačních a komunikačních technologií ve věku 16 až 74 let, 2005 – 2010)

Celkem 88,6% obyvatel EU používalo v roce 2010 **e-mail**. 81,2% osob v EU na internetu vyhledávalo **informace o službách a zboží**. 56,8% osob **nakupovalo přes internet**. 53,6% osob vyhledávalo **informace o cestování a ubytování**. **On-line zprávy, noviny a časopisy** četlo v EU 49,7% obyvatel. (Jednotlivci ve věku 16–74 věnující se vybraným činnostem na internetu, 2005 – 2010)

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl práce

Cílem práce je prozkoumat význam vnitřní prožité zkušenosti uživatelů internetu a tomuto vnitřnímu světu porozumět.

2.2 Výzkumné otázky

Přestože metodika fenomenologického přístupu a priori nepožaduje stanovení výzkumných otázek (Hendl, 2005), považovala jsem za vhodné tyto následující výzkumné otázky definovat, které by takto i vymezovaly rámec výzkumu a jeho zaměření. Výzkumné otázky jsou následující:

1. Co uživatelé na internetu nejraději dělají, jaké jsou motivace pro používání?
2. Co nejčastěji uživatelé prožívají ve spojení s internetem?
3. Jak internet ovlivňuje život uživatelů?
4. Jaké je povědomí uživatelů o rizicích spojených s užíváním internetu?
5. Jak se v průběhu času mění vztah uživatelů k internetu?

3 Metodika

3.1 Výzkumná strategie - východiska

Pro tento výzkum jsem si zvolila, s ohledem na cíl práce, **metodologii kvalitativního přístupu**. Zvolila jsem ho z důvodu, aby jsem porozuměla sledované problematice internetového životního stylu, kdy se snažím o reflektování vnitřní prožité zkušenosti uživatelů internetu.

Pro uchopení tohoto výzkumného záměru jsem se rozhodla zvolit **fenomenologický přístup**. „*Hlavním smyslem fenomenologického přístupu je popsát a analyzovat prožitou zkušenost se specifickým fenoménem, kterou má určitý jedinec nebo skupina jedinců*“ (Hendl, 2005, s. 126). Přestože metodologický přístup v rámci fenomenologické studie nevyžaduje začínat s konkrétní výzkumnou otázkou, považovala jsem za stěžejní definovat si **pět základních otázek**, na které by měla tato práce odpovědět.

Pro komplexní nasycení dat ve vztahu k výzkumným otázkám byla využita **metodologická triangulace**, tedy kombinace technik sběru dat. Jako techniku sběru dat jsem zvolila **strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami** (Hendl, 2005, s. 173), jelikož mě zajímá prožitá vnitřní zkušenost, co si lidé myslí, co cítí, čemu se věnují, apod. ve vztahu k internetu. Strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami je tvořen předem definovanými otázkami, které jsou respondentovi kladeny v pořadí a priori určeném. Výhodami je možnost ujištění, zda jedinec otázce správně rozuměl, možnost zcela vyjádřit své pohledy a názory, zmírnění efektu tazatele, snadnější vyhodnocování dat a jejich vhodnost pro srovnání. Přestože bývá u fenomenologické studie zvykem mapovat historii dané zkušenosti u respondentů, v rámci této studie to není vhodné, jelikož zde existuje vysoké riziko zkreslení časem. První rozhovory byly zaměřeny na prvotní kontakt s internetem a zkušenosti s užíváním internetu. Při druhých rozhovorech se zjišťoval vývoj ve vztahu k internetu a vliv užívání internetu na život respondentů. Literatura doporučuje setkat se s účastníky za účelem rozhovoru opakovaně. Já jsem se v rámci této studie rozhodla pro **2 rozhovory** u každého zvoleného respondenta. Časový

odstup mezi jednotlivými rozhovory byl zvolen 4 měsíce, aby bylo možné zachytit vývoj a změny zkoumané zkušenosti uživatelů internetu. Každému z účastníků byl poskytnut přepis rozhovoru, aby mohli v případě zájmu, některé informace upřesnit či doplnit.

Kromě **strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami**, byla data sebrána pomocí techniky **dotazníků s otevřenými otázkami** (Hendl, 2005, s. 186). Dotazník s otevřenými otázkami byl zvolen, jelikož bývá často používán k osvětlení informací, které byly získány pomocí jiného typu sběru dat. Výsledkem jsou odpovědi napsané samotnými respondenty. (Hendl, 2005)

Vhodnost zvolené techniky sběru dat a srozumitelnost kladených otázek jsem zjišťovala **předvýzkumem**, provedeným měsíc před prvními rozhovory.

S ohledem na kvalitativní sběr dat bylo pro zpracování, systematizaci a interpretaci dat využito „kódování“ v rámci metody **rámcové analýzy** dle Ritchie a Spencer. Cílem tohoto postupu je **indexace dat** a následné vytvoření tematických tabulek, což umožňuje přehledné zobrazení dat. (Hendl, 2005)

V rámci této studie je cílem dodržet kritéria validity dle Lincoln a Guby. Podstatou tohoto konceptu je důvěryhodnost, přenositelnost, hodnověrnost a potvrditelnost dat. (Hendl, 2005)

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor v rámci této studie byl tvořen dvěma skupinami respondentů ti, kteří se zúčastnili strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami a ti, kteří vypracovali dotazníky s otevřenými otázkami.

Definice výzkumného souboru pro aplikaci strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami:

Výchozím kritériem pro zařazení respondenta do výzkumu byla minimálně dvouletá zkušenost s užíváním internetu. Byli zvoleni tací uživatelé, kteří na internetu tráví čas nad rámec svých pracovních či školních povinností, a kteří internet používají téměř denně. Výzkumný vzorek byl tvořen 10 respondenty ve věku 19 – 25 let. Respondenti byli vybráni z řad vysokoškolských studentů Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích technikou sněhové koule. Předcházející kontakt s respondenty proběhl osobní cestou nebo prostřednictvím e-mailu. Rozhovory byly uskutečněny v důvěrném a bezpečném prostředí. Před poskytnutím rozhovorů všichni respondenti podepsali písemný souhlas se zařazením do výzkumu, aby byla zachována etika výzkumné práce.

Definice výzkumného souboru pro aplikaci dotazníků s otevřenými otázkami:

Sběr dat pomocí dotazníků s otevřenými otázkami proběhl prostřednictvím komunikačních serverů xchat.cz a chat.cz. Respondenti byli získáni na základě individuálního zájmu anonymně poskytnout informace pro výzkum. Tohoto dotazníkového šetření se zúčastnilo 20 respondentů ve věku 14 – 33 let. Dotazníky byly šířeny dle preferencí účastníků buď prostřednictvím emailu nebo internetové aplikace surveymonkey.com.

4 Výsledky a jejich interpretace

Pro zpracování získaných dat byla využita metoda rámcové analýzy, která spočívá v indexaci primárních dat získaných ze strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami a dotazníkového šetření. Jejím výsledkem jsou tematické tabulky, které umožňují přehledné zobrazení získaných dat, systematické prohledávání, vzájemné porovnávání a vyhodnocení dat (Hendl, 2005).

Sběr dat pro výzkumnou část této práce byl uskutečněn za použití metodologické triangulace, tedy pomocí dvou technik sběru dat. Datům z každé aplikované techniky sběru dat je pro větší přehlednost a poměrně rozsáhlý objem dat věnována samostatná část zobrazení výsledků rámcovou analýzou. V první části interpretace dat se nacházejí data od respondentů, kteří se zúčastnili rozhovorů (viz. str. 42) a v druhé části jsou zobrazena data z anonymního dotazníkového šetření z chatovacích serverů (viz. str. 45).

4.1 Část I. – výsledky strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami

Z dat získaných strukturovanými rozhovory s otevřenými otázkami byly procesem indexace dat vytvořeny tabulky identifikačních údajů (tab. 1-3) a tematická tabulka rámcové analýzy. Pro větší přehlednost v tabulce rámcové analýzy, jsou barevně rozdělena data porovnávaná mezi prvním a druhým rozhovorem.

4.1.1 Identifikační údaje ze strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami

Tabulka 1: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Absolutní četnost
Ženy	9
Muži	1

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka 2: Věk respondentů

Věk	Absolutní četnost
19 let	1
20 let	1
21 let	6
22 let	1
25 let	1

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka 3: Nejvyšší dosažené vzdělání:

Dosažené vzdělání	Absolutní četnost
SŠ zdravotnická	7
SŠ ekonomická	1
SŠ informatiky	1
Gymnázium	1

Zdroj: vlastní výzkum

4.1.2 Rámcová analýza strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami

Tabulka rámcové analýzy (tab. 4) se nachází na straně 42.

ČÁST I.

RÁMCOVÁ ANALÝZA

STRUKTUROVANÝCH ROZHovorŮ

S OTEVŘENÝMI OTÁZKAMI

Tabulka 4: Rámcová analýza strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami

	První kontakt s internetem		Volnočasové aktivity za poslední 4 měsíce		Průměrný čas strávený na internetu za poslední 4 měsíce v hodnocení		Nejčastěji používané počítače	Počty při výpadku internetu	Reakce lidí bydlicích s respondentem v posledních 4 měsících na jeho frekvenci užívání internetu	Hlavní rizika na internetu		Představa internetového životního stylu	Změna postoje k internetu	Vliv internetu na život respondenta	Co internet dal?	Co internet vzal?	Dokáží si respondenti představit život bez internetu?	Preferovaný způsob komunikace (osobní kontakt, prostřednictvím internetu, stejnou měrou)		Preferovaný způsob navazování nových vztahů	Nejoblíbenější aktivity na internetu za poslední 4 měsíce, řazené dle preferenci respondentů									
	1. rozhovor	2. rozhovor	1. rozhovor	2. rozhovor	1. rozhovor	2. rozhovor				1. rozhovor	2. rozhovor							1. rozhovor	2. rozhovor		1. rozhovor	2. rozhovor	1. rozhovor	2. rozhovor	1. rozhovor	2. rozhovor	1. rozhovor	2. rozhovor	1. rozhovor	2. rozhovor
Respondent 1	8 – 9let, výuka informatiky	Nic, kromě e-mailů	Vzdělávací, rekreační a aktivní sportovní aktivity	Vzdělávací a aktivní sportovní aktivity	8	6 – 7	Líbí při komunikaci, "internet mě nijak nenapřehluje, používám ho jako náhradu za TV"	Na koleji – nalitvanost, rozřídění, máda, Doma – klid	Spolužylci na koleji – užívá internet stejně často, doma – méně nepoužívá internet	Bez změny	Chybí informace, nebezpečí pro děti, závislost, zneužití fotografií a osobních dat, "zlobí a je předstírávat musí mít svůj život na vzduchu"	Kyberšikana, zneužití fotografií, sdílení dat a následně zneužití	Nadměrné užívání, ztráta dalších zájmů, vytvoření vztahů přes internet, ztráta reality	Stejný postoj	Součástí života, ale neovlivní	Komunikace se vzdálenými lidmi	Nic – "nikde se neprezentují na internetu, čili mají soukromí náhodou nikde neobvražuje"	ANO – nutně zlo, využívání pouze ve škole a na koleji	Osobní kontakt	Osobní kontakt	Osobní formou	Informace o sportovní obvi	Seriály, filmy	Informace o knižním trhu	Youtube	Seriály	Informace o zabudování	Youtube	X	
Respondent 2	10 let	Informace	Kulturní aktivity, nákupy	Kulturní, společenské aktivní a pasivní sportovní aktivity	3 – 5	8	Radost, intimita	Náštvaní – omezení komunikace	Rodiče – zvyklí	Bez změny	Sdílení citlivých dat, zneužití osobních dat	Seznamování přes internet, výměna erotických fotografií za kredit	To jak člověk žije, ovlivněno internetem	Stejný postoj	"Děty jedni soustředili jsem poznala přítelkyně, zavítal jsem si spatřit přes webové stránku se soustředě"	Sdíly kontakt s přáteli	Nic	NEVIM – umožňuje kontakt se vzdálenými přáteli	Osobní kontakt	Osobní kontakt	Osobní formou	Sportovní přenosy	Komunikace	Stavování (seriály)	Sportovní přenosy	Komunikace	Stavování (filmy, seriály, hudba)	Zpravodajství	Studijní materiály	
Respondent 3	11 let	Seznam.cz, chaty, hry	Cestovatecké a pasivní sportovní aktivity	Relaxační aktivity	5	4	Zábava, odpočinek, ztráta času	Změna aktivity	Přítel – užívá internet stejně často	Rodiče/přítel – reagují dobře	Nejnová rizika	Ztráta anonymity	Bez představy	"Používám jej více"	Seznamování s novými lidmi, získávání informací, objektivní sdílení, e-shop, nekopování filmů, hudby, her, "víe je na dosah"	Komunikace se vzdálenými lidmi	Čas na realitu s přáteli	NE – řízení se dle internetu – zprávy, novinky, komunikace	Oboje stejnou měrou	Oboje stejnou měrou	Osobní formou	Seriály	FB	Stavování (hudba, filmy)	Kinoip	Youtube	Youtube	X	X	
Respondent 4	12 let	Hry, obrázky	Relaxační a společenské aktivity	Společenské a relaxační aktivity	5	5	Radost, uspokojení	Nevalí v případě nepohodlí, pozdější návštěvy	Spolužylci na koleji/rodiče – nevěří to	Navíc přítel – získává postí FB	Kyberšikana, sdílení citlivých dat a následně zneužití	Neznalost komunikačního partnera a následné setkání, zneužití dat a fotografií, "je to všude pro všechny"	Jak souvisí internet se životním stylem, zájem o děla užívání a rizika	Stejný postoj	Neovlivní - ulehčí (komunikace, získávání informací)	Skoro nic - způsob zabíjení mály, zajímavé informace, materiály do školy	Osobně nic, dětem bere dětský	NE – příliš rozřídění, nejrychlejší zdroj informací	Oboje stejnou měrou	Oboje stejnou měrou	Osobní formou, "někdy nevíte, kdo si na koho hraje"	FB	Sociální síť	Seriály	Seriály	Studijní materiály	Zpravodajství	X	Komunikace	
Respondent 5	11 let	Komunikace, informace zdarma	Společenské aktivity	Společenské a vzdělávací aktivity	2 – 6	10	Neutrální – dle činnosti	Nalitanost, ale vyrovnání se s tím	Spolužylci na privátu – nepřijde jim to neobvyklé, rodiče – zvyklí	Bez změny	Sdílení osobních dat, vry, oběhování na sociálních sítích	Nebezpečí sdílení dat a seznamování	Sociální síť	Stejný postoj	Zásadně, "s přístupem k internetu lidí v mnohých směrech zpodobňují všechny mé"	Přítelkyně, přístup k informacím, materiály do školy, rozřídění zájmů	NE – pohodil, vypálil volného času, "chtěla bych, ale nejde to"	Oboje stejnou měrou	Osobní kontakt	Osobní formou	Komunikace	Informace	Stavování (filmy)	Stavování (filmy, hudba)	Stavování (vídeo)	Komunikace	Informace a obrázky	Stavování (vídeo), hry		
Respondent 6	15 let	Informace do školy	Relaxační, kulturní a pasivní sportovní aktivity	Relaxační a pasivní sportovní aktivity	12	8	Dle činnosti – poslechní, máda, "nechucením nad tím co se na internetu objevuje"	Nalítání	Rodiče – nereagují	Bez změny	Zneužití osobních dat, výskyt pedofilů	Zneužití osobních dat, kontakt s pedofilny	Časté používání, náhrada osobního setkání	Stejný postoj	Neovlivní - ulehčí (získávání informací)	"Některá dobrých přátel, které bych bez internetu nepoznala"	Nic	NE – umožňuje kontakt se vzdálenými přáteli	Oboje stejnou měrou	Oboje stejnou měrou	Osobní formou	Komunikace	Sportovní přenosy	Sportovní přenosy, TV pořady	TV pořady	Zpravodajství	X	X	X	
Respondent 7	13 – 14 let	Chat, tapety na PC	Společenské a aktivní sportovní aktivity	Společenské a aktivní sportovní aktivity, nákupy	5	3	Překvapení	Hledání přičiny	Matka – dlouhodobě užívání nemá ráda, sestra – závidí	Stejní lidé – je to pro ně přijatelné	Kyberšikana, zkašenost se sexuálním oběhováním	Používání v příli časem veku, kyberšikana	Dlouhý čas trávený na internetu, komunikace a nákupy prostřednictvím internetu	Stejný postoj	Pomohl a usnadnil kontakt se vzdálenými lidmi	Přítelkyně, rozhled, e-shop	Čas	ANO – ale s internetem vyhovující, "v doběti době není mádně vše jiné sociální život bez internetu"	Osobní kontakt	Osobní kontakt	Osobní formou	Komunikace	Komunikace	Fler.cz	Fotky	Slevovat.cz	Hudba	X	X	
Respondent 8	12 let	Informace, komunikace, hry	Relaxační aktivity	Kulturní, vzdělávací a aktivní sportovní aktivity	5	4 – 5	Volnost, neomezzenost možností, dle činnosti	Nalitanost, očekávaná změna, občas zoufalství	Spolužylci na koleji – užívá internet stejně často	Nová spolužylci na koleji – nereaguje	Nebezpečí do nabytí zkušeností, oběhování sociopaty	Nebezpečí pro děti, výskyt pedofilů	Všechny volný čas trávený na internetu, "používám připojení kdekoliv a kdykoliv"	Stejný postoj	Snadnější získávání informací, komunikace	Snadnější přístup k informacím	Motivaci k osobním kontaktům	NE – vše je snazší, rychlejší, jednodušší	Oboje stejnou měrou	Osobní kontakt	Osobní formou	Seriály	Seriály	Komunikace	Komunikace	Hudba	Stavování (filmy)	Stavování (hudba)	X	
Respondent 9	10 let	Hry	Společenské aktivity	Kulturní aktivity	5	6 – 7	Dle činnosti a nálady	Rozmrcelost	Rodiče/sourozenec – nekomunují	Bez změny	Nebezpečí pro děti, sdílení osobních dat, navoňdomování rizik	Zneužití dat, sněžná ověřitelnost dat, hoaxy	Věší zájem o virtuální existenci než skutečnost, podřizování se internetu	„Nevzpomínám si na přechodní stav“	Seznamování s novými lidmi, svoboda, "není problém ukoujit souboj po informacích a spojení s lidmi"	Svoboda, přístup k informacím	Dětský	NE – ztráta kontaktu se vzdálenými přáteli	Osobní kontakt	Osobní kontakt	Osobní formou	Komunikace	Hudba	Hudba	Informace o zájmech	Hry (MMO)	Komunikace	X	X	
Respondent 10	11 let	Chat	Kulturní a společenské aktivity	Společenské aktivity	10	6	Spokojenost	Vztek, občas vděčnost – přitnutí plnit povinnosti	Spolužylci na koleji – lhostejnost	Bez změny	Domlouvání setkání s neznámým člověkem, zvláštnost	Je jich mnoho, "říkám spojových s internetem se dá velice snadno předjet"	Životní pohodlí, dostupnost informací, možnost pro moderní život, každodenní užívání, vliv na zdraví, vznik rizik, internet ve věku pozorování, "v mobilu, -tje" s máni 24 hodin denně, 7 dní v týdu"	Stejný postoj	Mění důvěra v předkládané informace, usnadnění získávání informací, nepřelobňování internetu před užitečnějšími činnostmi	Informace, ušetření času, přítelkyně, komunikace se vzdálenými lidmi	Nic	ANO – jsou i jiné cesty k informacím, čas se dá užitečněji využít	Osobní kontakt	Osobní kontakt	Osobní formou	Seriály	Komunikace	Informace pro volný čas	Seriály	Komunikace	X	X	X	

Zdroj: vlastní výzkum

4.2 Část II. – výsledky dotazníků s otevřenými otázkami

Výsledky sběru dat pomocí dotazníků s otevřenými otázkami jsou zpracovány do tabulek identifikačních údajů (tab. 5 – 6) a tematické tabulky rámcové analýzy. Data v tabulkách jsou výsledkem procesu indexace dat.

4.2.1 Identifikační údaje z dotazníků s otevřenými otázkami

Tabulka 5: Pohlaví respondentů

Pohlaví	Absolutní četnost
Ženy	14
Muži	6

Zdroj: vlastní výzkum

Tabulka 6: Věk respondentů

Věk	Absolutní četnost
14 let	1
15 let	1
16 let	1
19 let	1
21 let	6
22 let	3
23 let	2
24 let	1
26 let	1
27 let	1
31 let	1
33 let	1

Zdroj: vlastní výzkum

4.2.2 Rámcová analýza dotazníků s otevřenými otázkami

Tabulka rámcové analýzy (tab. 7) se nachází na straně 45.

ČÁST II.

RÁMCOVÁ ANALÝZA

DOTAZNÍKŮ S OTEVŘENÝMI OTÁZKAMI

Tabulka 7: Rámcová analýza dotazníků s otevřenými otázkami

	První setkání s internetem	Motivace pro používání internetu v posledních 4 měsících	Nejoblíbenější činnosti na internetu za poslední 4 měsíce	Hlavní rizika na internetu, případná zkušenost	Nejčastěji prožívané pocity	Co internet dal?	Co internet vzal?	Preferovaný způsob komunikace (osobní kontakt, prostřednictvím internetu, oboje stejnou měrou)	Dokážou si respondenti představit život bez internetu?
Respondent 1	12 let	e-mail, zahraniční informace, nákupy	nakupování, komunikace se vzdáleným přítelem	viry, pro děti a mladistvé - sexuální tematika	uvolnění, relaxace	znalosti, rychle dostupné informace, zábavu	čas, "svádí k vysedávání u PC"	oboje stejnou měrou	Už NE - šetří čas, umožňuje rychlý přístup k informacím, výhodné nákupy, nahrazuje osobní návštěvy úřadů/institucí
Respondent 2	10 let	oblíbené aktivity	youtube, chatování, facebook	rizika nejsou	šťastné	přátele	učení	oboje stejnou měrou	MOŽNÁ
Respondent 3	13 let	"krácení dlouhé chvíle, kterou z nějakého důvodu nemohu využít jinak"	9gag.com, technet.cz, google.com, csfd.cz, uloz.to, icq.com a facebook.com	anonymita, "je to jako oheň: Dobrý sluha, špatný pán"	nuda	seznámení s novými lidmi, znovunavázání komunikace, levnější nákupy, informace	"volný čas, pro který jsem neměl jiné využití"	osobní kontakt	ANO - preference trávení času s přáteli
Respondent 4	14 let	komunikace s přáteli, informace do práce	chatování, vyhledávání informací	mnoho typů, především pro děti	smích, radost	"nové a kvalitní přátele"	občas čas	oboje stejnou měrou	v této době NE
Respondent 5	6 let	domácí úkoly, komunikace s přáteli	vyhledávání informací, komunikace, hudba	"kamarádka kyberšikanovali"	zvědavost	nové informace	asi ne	osobní kontakt	ANO
Respondent 6	13 let	nuda	chatování, vyhledávání informací, výběr zboží, erotika, hry	"internet není nebezpečný, nebezpeční jsou ti lidé co ho používají"	šťěstí	mnoho pozitivního, např. vědomosti	"volný čas, který by se dal trávit myslím si i líc"	upřednostňuji internet	ANO - není to v životě to nejdůležitější
Respondent 7	14 let	bankovníctví, zprávy, komunikace, nákupy	zprávy, komunikace, nakupování	zkušenost - zceizení dat kreditní karty	neutrální	sexuální dobrodružství	"půl dioptrie z každého oka"	osobní kontakt	v této době NE - "netze se ho vzdát v kontextu dnešní společnosti, ale společnost bez něj fungovat klidně může"
Respondent 8	21 let	oblíbené aktivity	komunikace, nakupování, stahování filmů, seriály	zneužití dat, nebezpečí pro malé děti	radost, občas ztráta času	seznámení s novými lidmi, "kluka mých snů"	čas	oboje stejnou měrou	NE - "je to můj život a v dnešní době nepostradatelný prostředek"
Respondent 9	11 let	komunikace, sledování filmů	komunikace, hudba, filmy, hry	mnoho typů	radost, vztek, uvolněnost	zjednodušení přípravy do školy	čas	oboje stejnou měrou	NE - v dnešní době nemožné
Respondent 10	15 - 16 let	potřeba něco na internetu vykonat	komunikace, online TV, novinky	nebezpečí pro mladé lidi - "jsou v dnešní době lehce ovlivnitelní reklamou a můžou se tak lehce dostat do problému"	pouze kladné	umožňuje stálý kontakt s rodinou/přáteli, snadné vyhledávání informací	"mě osobně nic nezval, jen dal"	osobní kontakt	"nedokážu, protože bez něj bych byl úplně sám"
Respondent 11	12 let	studium, zábava, informace ze světa	facebook, online magazíny, hry	děti se setkávají s násilím, erotikou, atd., seznámování s neznámými lidmi, zkušenost - "jednomu chlapovi na chatu jsem po dlouhém přemlouvání dala svoje tel. číslo a on mi pořád psal, ale našťávej si dal nakonec fci"	pocity viny - "trávím tam více času, než bych měla"	materiály ke studiu, kontakt s lidmi, přátele	volný čas	oboje stejnou měrou	už NE - umožňuje studium, informovanost o lidech u kterých není možnost pravidelného osobního kontaktu
Respondent 12	během výuky na ZŠ	studium	komunikace, facebook, posílání sms	mnoho typů, "osobní zkušenost zatím nemám"	relaxace	informace o dění ve světě	čas	oboje stejnou měrou	NE - "dnešní generace se většinou domlouvá pomocí internetu"
Respondent 13	13 let	škola, komunikace, nakupování	nakupování, hudba, vyhledávání informací	nebezpečí pro děti	"většinou pocit, že něco nestíhám - zmatek"	přátelé, usnadnění studia	čas, "přátele, se kterými si jen píšeme, místo toho abychom se vidali"	osobní kontakt	NE - zejména kvůli studiu, zaměstnání, komunikaci, nakupování
Respondent 14	10 let	hledání materiálů ke studiu, komunikace	filmy, komunikace	rizika nejsou	žádné	informace	čas	osobní kontakt	ANO
Respondent 15	10 let	škola	e-mail, facebook	nevhodné pro malé děti	dle stránky	pomoc při výběru školy, studijní materiály	nic	oboje stejnou měrou	"50%-50%, někdy je dobré odpočinout si od internetu, ale pořád ne"
Respondent 16	13 - 14 let	komunikace, seriály, informace ze školy	filmy, seriály, čtení článků, komunikace	dostupnost nevhodných stránek	dle činnosti - radost, našťvanost,...	nové příležitosti	čas	oboje stejnou měrou	bez některých věcí na internetu ano, bez některých ne, "raději bych se vrátila do doby, kdy internet nebyl tak rozmožený jako je teď!"
Respondent 17	9 let	informace o škole a zájmech, komunikace	komunikace s přáteli	"pokud jsme všichni srozumění s možnostmi zneužití internetu, není problém se těmto situacím vyhnout a tudíž je používání internetu bezpečné"	smích	možnost spojení s lidmi, nové informace	volný čas	osobní kontakt	ANO - "netrávím u něj zas tolik času, abych se bez něj neobešla"
Respondent 18	13 let	studium, komunikace, zpravodajství, nakupování, filmy, hudba	komunikace, filmy, hudba, zpravodajství	"pokud si dáваме pozor, nemusíme se bát"	neutrální	rozhled, usnadnění studia, přístup k filmům a informacím, zjednodušení komunikace, kontakt se vzdálenými známými	ne	osobní kontakt	NE - "internet se stal každodenní součástí mého života", zjednodušil komunikaci, studium, "nedovedu si již představit, že by jsem úcty chodila platit přes složenky na poštu"
Respondent 19	11 let	komunikace	komunikace, vyhledávání informací, internetová rádia	mnoho typů rizik	radost	informace, přátele	čas	osobní kontakt	ANO - "život by se zpomalil a zklidnil"
Respondent 20	11 let	zvyk, nuda, oblíbené aktivity	seriály a pořady online, komunikace	vysoce rizikové prostředí pro neopatrné jedince, zkušenost - obtěžování na chatech, snaha o vydírání, setkání s internetovou mafí	uvolnění, spokojenost, dle činnosti	skvělé přátele, nové zájmy, přístup k informacím	peníze za příspěvek	oboje stejnou měrou	NE - "součástí každodenního života", nepředstavitelné nemít přístup k informacím a oblíbeným aktivitám

Zdroj: vlastní výzkum

4.3 Interpretace výsledků

V této části budou interpretovány odpovědi na jednotlivé výzkumné otázky. Jsou využita jak data získaná ze strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami, tak data získaná z dotazníků s otevřenými otázkami na chatovacích serverech. Obě výzkumné skupiny byly okódovány. Skupina 1 je tvořena 10ti respondenty rozhovorů a skupina 2 je tvořena 20ti respondenty dotazníků.

Pro zmapování významnosti a pozice internetu jako volnočasové aktivity byla kladena otázka na volnočasové aktivity. Otázka na volnočasové aktivity byla kladena respondentům skupiny 1. V prvních rozhovorech byly zmíněny: společenské aktivity (6 uživatelů), aktivní a pasivní sportovní aktivity (4 uživatelé), kulturní aktivity (3 uživatelé), relaxační aktivity (3 uživatelé), vzdělávací aktivity (1 uživatel), rekreační aktivity (1 uživatel), cestovatelské aktivity (1 uživatel) a nakupování (1 uživatel). Z druhých rozhovorů vyplynulo, že se uživatelé věnovali: společenským aktivitám (5 uživatelů), aktivně a pasivně sportovním aktivitám (5 uživatelů), vzdělávacím aktivitám (3 uživatelé), kulturním aktivitám (3 uživatelé), relaxačním aktivitám (3 uživatelé) a nakupování (1 uživatel).

Interpretace první výzkumné otázky: „Co uživatelé na internetu nejraději dělají, jaké jsou motivace pro používání?“

Preference jednotlivých aktivit na internetu se ukázala rozdílná u respondentů účastnících se rozhovorů oproti respondentům účastnícím se dotazníkového šetření. Z tohoto důvodu je interpretace rozdělena na dvě skupiny respondentů.

Ze sběru dat od skupiny 1 vyplynulo, že absolutně nejoblíbeněji vykonávanou činností je **komunikace** s přáteli či rodinou (9 uživatelů), 3 jako způsob komunikace uvedli sociální síť Facebook, ostatní způsob komunikace nespécifikovali. Druhou a třetí nejoblíbenější činností je **sledování seriálů** (6 uživatelů) a **vyhledávání informací** (6 uživatelů) o individuálních zájmech. S odstupem za třemi nejoblíbenějšími činnostmi je

stahování filmů, hudby a videí (4 uživatelé) a čtení zpravodajských portálů (3 uživatelé). Sledování sportovních utkání, poslech hudby, hraní her, sledování videí na youtube.com, prohlížení obrázků či fotek a získávání studijních materiálů uvedli jako oblíbené aktivity, vždy 2 uživatelé ze skupiny 1. Dále se ve skupině 1 objevilo jako oblíbená aktivita, sledování filmů u 1 uživatele a sledování zahraničních televizních pořadů také u 1 uživatele.

Ze sběru dat od skupiny 2 vyplynulo, že pro uživatele chatovacích serverů je nejoblíbenější činností taktéž **komunikace** (všech 20 uživatelů), konkrétně prostřednictvím Facebooku (uvedlo 5 uživatelů), chatu (3 uživatelé), e-mailu (2 uživatelé) a ICQ (1 uživatel). Druhou a třetí nejoblíbenější činností bylo **vyhledávání informací** (6 uživatelů) a **nakupování přes internet** (6 uživatelů). V oblíbenosti následují čtení zpravodajství a online magazínů (5 uživatelů), poslech hudby (4 uživatelé) a sledování filmů (4 uživatelé). Hraní online her a sledování seriálů uvedli jako oblíbenou aktivitu vždy 3 uživatelé této skupiny. Mezi dále zmíněné oblíbené činnosti u skupiny 2 patří stahování (2 uživatelé), erotika (2 uživatelé), sledování televize (1 uživatel), poslech webových rádií (1 uživatel) a sledování zahraničních televizních pořadů (1 uživatel).

Motivace, pro téměř denní využívání internetu byly zjišťovány u respondentů, účastnících se dotazníkového šetření. Nejčastějším důvodem se ukázala potřeba komunikovat (11 uživatelů). 10 uživatelů zapíná internet ze studijních či pracovních důvodů. Pro 7 uživatelů jsou motivací oblíbené internetové aktivity. 5 uživatelů používá internet pro získání informací. Dalšími důvody, které motivují k používání internetu, jsou: nakupování (4 uživatelé), nuda (3 uživatelé), zábava (1 uživatel), zvyk (1 uživatel) a potřeba něco na internetu vykonat (1 uživatel).

Interpretace druhé výzkumné otázky: „Co nejčastěji uživatelé prožívají ve spojení s internetem“

Otázky na pocity související s používáním internetu, byly zahrnuty do obou částí sběru dat, proto zde jsou zahrnuta data od všech respondentů (N = 30).

Z výzkumu vyplynulo, že prožívané pocity jsou velmi často **vázané na momentálně provozovanou aktivitu** (6 uživatelů) či neutrální (3 uživatelé). Přesto při používání internetu převažují **příjemné pocity**, především radost a smích (7 uživatelů), štěstí (2 uživatelé), spokojenost (2 uživatelé), zábava (1 uživatel) či uspokojení (1 uživatel). Dále je pro ně internet prostředím volnosti (1 uživatel), neomezených možností (1 uživatel), intimity (1 uživatel), překvapení (1 uživatel) a prostředím, ve kterém se mohou uvolnit (3 uživatelé) a odpočinout si (3 uživatelé). Na druhou stranu na internetu prožívají také **nudu** (2 uživatelé), **pocit ztráty času** (2 uživatelé) a **následné viny** z nadbytečného užívání (1 uživatel). Někdy ve virtuálním prostředí dokonce pociťují **vztek** (1 uživatel), **znechucení** (1 uživatel), **zmatek** (1 uživatel) a **nenaplnění** (1 uživatel). Respondentka 13 z dotazníkového šetření uvedla: *"většinou mám pocit, že něco nestíhám - zmatek."* Nezřídka se také vyskytují **rozporuplné pocity** (6 uživatelů), kdy uživatel cítí zároveň štěstí i ztrátu času apod.

U respondentů z rozhovorů bylo zjišťováno, **co pociťují v případě, že internet nefunguje**. Častou emocí je naštvání (5 uživatelů) či vztek a rozčílení (2 uživatelé). Pro některé to znamená ztrátu náplně volného času (2 uživatelé), pro jiné například nemožnost komunikace (1 uživatel). Jako možné reakce na výpadek internetu se objevily také změny aktivit (1 uživatel) či hledání příčiny (1 uživatel). Respondenta 10 jako možnou reakci uvádí: *„občas jsem vděčná, protože se donutím plnit si své povinnosti“*.

Interpretace třetí výzkumné otázky: „Jaký je vliv internetu na život uživatelů?“:

Internet ovlivňuje život respondentů v průměru **od 12ti let**, kdy se s ním poprvé setkali. Průměrná denní doba času stráveného na internetu a reakce okolí byla zjišťována během rozhovorů. Přestože uživatelé na internetu tráví **v průměru 6 hodin denně**, nikdo z nich se nesetkává s negativními reakcemi osob, se kterými bydlí. Nejčastěji tyto osoby nereagují (4 uživatelé), nebo tráví na internetu stejné množství času (3 uživatelé), nebo si již zvykli (2 uživatelé), nebo je to pro ně přijatelné (1

uživatel) nebo je jim to jedno (1 uživatel). Respondentka 7 z rozhovorového šetření uvádí: „*mamka dlouhodobé užívání internetu nemá ráda, sestra mi závidí*“.

Subjektivní pohled na vliv internetu na život uživatelů byl zjišťován pouze v rozhovorech s respondenty. Bylo zjištěno, že hlavní vliv internetu na jejich život vidí **v možnosti a ulehčení získávání informací** (6 uživatelů), **usnadnění komunikace** (3 uživatelé) **a seznamování s novými lidmi** (3 uživatelé), přestože všichni preferují navazování kontaktů s novými lidmi osobní cestou. Dále internet ulehčil způsob nakupování prostřednictvím e-shopů a online objednávek jídla (1 uživatel). Někteří díky internetu zpohodlněli (1 uživatel) a naučili se nevěřit všemu, co si přečtou (1 uživatel). Respondent 9 to popsal slovy: „*není problém ukojit touhu po informacích a spojení s lidmi*“.

Co internet uživatelům dal? Tato otázka byla šetřena v obou částech sběru dat. Nejvíce si cení především informací a usnadnění cesty k nim (15 uživatelů). 10 uživatelů díky internetu získalo **nové přátele**, respondentka 6 uvádí: „*několik dobrých přátel, které bych bez internetu nepoznala*“. Dále internet přinesl možnost komunikace a kontaktu s lidmi geograficky vzdálenými (9 uživatelů). Dalšími přínosy pro respondenty jsou materiály ke studiu (7 uživatelů), e-shopy (2 uživatelé), znalosti, rozhled a rozšiřování zájmů (4 uživatelé) a možnost zahnání nudy/zábavu (2 uživatelé). Někteří díky internetu získali lásku (2 uživatelé), svobodu (1 uživatel), nové příležitosti (1 uživatel), sexuální dobrodružství (1 uživatel) a možnost ušetření času (1 uživatel).

Co na druhou stranu internet uživatelům vzal? Z celkového počtu třiceti respondentů se 18 domnívá, že je internet připravil o čas. 10 je názoru, že jim internet **nevzal nic**, pouze dal. 4 uvedli sníženou motivaci k osobnímu setkávání s přáteli a získávání vlastních zkušeností. Mezi odpověďmi se také objevila ztráta dětství (2 uživatelé), ztráta svobody v pohybu a rozhodování (1 uživatel), zhoršení zraku od monitoru počítače (1 uživatel) a respondent 5 uvádí: „*raději googlím než přemýšlím*“.

17 z 30 dotazovaných si již svůj **život bez internetu** nedokáže představit, nejčastěji z důvodu znemožnění komunikace (7 uživatelů) a ztráty přístupu k informacím (5 uživatelů), respondent z rozhovorů 7 se domnívá, že: „*v dnešní době není možné vést plně sociální život bez internetu*“, respondent 10 z dotazníků jako

důvod uvádí: „*nedokážu, protože bez něj bych byl úplně sám*“. 4 uživatelé si nejsou jisti, či jen bez některých aplikací internetu. Zbýlých 9 uživatelů by se bez něho dokázalo obejít či by to dokonce uvítali, například respondent z dotazníků 19 uvedl: „*život by se zpomalil a zklidnil*“.

Vliv internetu na jedince je **velmi individuální**, což se projevuje také v **představách uživatelů na internetový životní styl**. Ty byly zjišťovány v rámci rozhovorového šetření. Zatímco pro jedny internetový životní styl znamená závislost na internetu (4 uživatelé), upřednostňování virtuální existence (3 uživatelé) nebo nahrazování běžných činností prostřednictvím internetu (1 uživatel), pro druhé představuje například používání sociálních sítí (1 uživatel) nebo určité životní pohodlí (1 uživatel).

Interpretace čtvrté výzkumné otázky: „Jaké je povědomí uživatelů o rizicích spojených s užíváním internetu?“

Tato část obsahuje data z obou částí sběru dat, tedy všech 30ti respondentů. Pouze 4 uživatelé z 10 mají názor, že internet nepředstavuje žádné riziko, například respondent z dotazníků 1 uvádí: „*internet není nebezpečný, nebezpeční jsou ti lidé, co ho používají*“. Všichni ostatní jsou si vědomi velkého **množství typů rizik vyskytujících se na internetu**. Z výzkumu vyplývá, že největší riziko respondenti vidí v **používání internetu dětmi a mladistvými** (12 respondentů), kteří nemají dostatek zkušeností, neuvědomují si rizika a jsou snadno ovlivnitelní. 3 uživatelé se domnívají, že na internetu je snadno dostupný pro děti nevhodný obsah, například násilného či sexuálního charakteru. Často zmiňovaným problémem bylo **sdílení údajů a fotografií a jejich následné zneužití** (7 uživatelů). Dalším nebezpečím, které si respondenti uvědomují je **seznamování a následné setkávání s neznámými lidmi** prostřednictvím internetu (5 uživatelů), mimo jiné z důvodu častého výskytu sexuálních agresorů v internetovém prostředí (4 uživatelé). Například respondentka z rozhovorů 1 se domnívá, že: „*pedofilové musí mít teď ráj na zemi*“. Riziko vidí i v **množství chybných, špatně ověřitelných informací** (2 uživatelé). Někteří považují za zásadní nebezpečí **vznik**

závislosti (2 uživatelé) na internetu a **rozšiřování výskytu kyberšikany** (3 uživatelé). Zmíněny byly také viry (2 uživatelé), hoaxy (1 uživatel), anonymita (2 uživatelé), popřípadě její ztráta, obtěžování na sociálních sítích (2 uživatelé) a výměna nahých fotografií za kredit (1 uživatel). 3 uživatelé jsou toho názoru, že při informovanosti a opatrnosti v internetovém prostředí nehrozí žádné nebezpečí.

4 uživatelé měli **osobní zkušenost s některým z internetových rizik**, konkrétně se sexuálním obtěžováním, zcizením dat kreditní karty, snahou o vydírání, setkáním s internetovou mafii a respondentka z dotazníků 11 zkušenost popsala takto: „*jednomu chlapovi na chatu jsem po dlouhém přemlouvání dala svoje tel. číslo a on mi pořád psal, ale naštěstí si dal nakonec říct*“. Jedna dívka uvedla, že její kamarádka kyberšikanovali.

Interpretace páté výzkumné otázky: „*Jak se v průběhu času mění vztah uživatelů k internetu?*“

Dynamika vztahu uživatelů k internetu byla sledována pouze u respondentů, kteří se zúčastnili rozhovorů.

Přestože dotazování nepocitují, že by se jejich postoj k internetu nějakým způsobem změnil, k určitým dílčím změnám u řady případů dochází. Kromě 1 respondenta došlo u všech ke **změně v počtu hodin průměrně strávených na internetu**, v 6 případech se tento čas zkrátil. Po čtyřech měsících mezi oběma rozhovory došlo u 2 uživatelů ke **změně preferencí ve způsobu komunikace** s druhými lidmi, směrem k osobní cestě. **Mezi oblíbenými činnostmi došlo** u všech uživatelů **ke změně**, nikoliv však v činnostech samotných, ale v pořadí oblíbenosti, například respondent 2 měl během prvního rozhovoru komunikaci jako třetí nejoblíbenější, při druhém rozhovoru již byla tato činnost úplně nejoblíbenější. V období mezi jednotlivými rozhovory **nikdo nezískal zkušenost s riziky** spojenými s užíváním internetu, 1 uživatel si je začal uvědomovat. Přestože u 3 uživatelů došlo ke změně osob, se kterými bydlí, **nesetkali se ani u nich s negativní reakcí na čas trávený na internetu**.

5 Diskuze

Pro výzkumnou část této práce jsem si zvolila **metodologii kvalitativního přístupu**. Sběr dat **fenomenologickým přístupem**, se jevil nejideálnější volbou pro zachycení vnitřní prožité zkušenosti uživatelů internetu s tímto specifickým prostředím. Data byla sebrána během dvou strukturovaných rozhovorů s otevřenými otázkami. Creswell (1998) doporučuje provádět rozhovory s 10 – 15 respondenty. S ohledem na toto doporučení jsem v rámci této práce zvolila 10 respondentů - a to studentů Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Důvodem pro volbu dvou rozhovorů byl záměr zachytit vývoj ve vztahu uživatele k internetu v průběhu času – což je i v souladu s metodikou fenomenologického přístupu. Výhodou dvou rozhovorů bylo zároveň i snížení počtu otázek na jedno setkání (rozhovor), a tím snížení náročnosti na respondenty. První rozhovor byl zaměřen zejména na první kontakt s internetem, pocity při používání internetu a představy uživatelů o pojmu internetový životní styl. Při druhých rozhovorech se zjišťoval zejména vliv internetu na život respondentů, co jim internet dal a vzal a zda si dokážou představit svůj život bez internetu. Předpokládaná sledovaná změna ve vztahu uživatele k internetu se týkala: průměrné denní doby strávené na internetu, oblíbených internetových aktivit, reakcí okolí na častý pobyt na internetu, preferenci způsobu komunikace s druhými lidmi a povědomí či zkušenosti s riziky spojenými s užíváním internetu. Rozestup mezi jednotlivými rozhovory byl zvolen 4 měsíce, aby mohly případné změny proběhnout a zároveň nevzniklo riziko zkreslení časem. Přestože například u povědomí o rizicích spojených s užíváním internetu, nedošlo, kromě jediné výjimky, k žádné kvalitativní změně, byla volba dvou rozhovorů správná, neboť si během druhého rozhovoru respondenti vzpomněli na další informace a došlo tím k doplnění dat, což je u kvalitativně vedeného rozhovoru přípustné.

Při pilotáži (zda je výzkum možný), se ukázalo, že získání respondentů pro tuto část sběru dat nebude obtížné, neboť v dnešní době téměř každý vysokoškolský student používá denně internet a výzkumné téma není citlivé či jinak nepříjemné pro respondenty.

Pro tento výzkumný záměr byla využita strategie metodologické triangulace. Jejím účelem je zachytit sledovaný problém z více úhlů, obohacení dat a případná komparace těchto dat. Doplňující technikou sběru dat byly dotazníky s otevřenými otázkami. Anonymního dotazníkového šetření se dobrovolně zúčastnilo 20 uživatelů chatovacích serverů ve věku 14 – 33 let.

Při hledání respondentů na chatovacích serverech, byly nejčastějšími důvody pro vyplnění dotazníku: nuda, ignorace ostatních chatujících uživatelů, ve výjimečných případech uživatele zaujalo téma výzkumu.

Problémem při zpracování teoretické části byla skutečnost, že internetový životní styl jako samostatná sociologická kategorie s exaktním vymezením konceptuálního schématu není dosud definován. Z tohoto důvodu je dostupné minimální množství literatury zabývající se **internetem z pohledu životního stylu**. Většina zdrojů a výzkumů z dostupných validních pramenů se zaměřuje na jednotlivé aspekty používání internetu, jako je délka užívání, využívání jednotlivých aktivit, charakteristika rizik, spojených s užíváním internetu apod.

Pro výzkumné záměry této práce bylo stanoveno pět základních výzkumných otázek, na které by měla práce odpovědět.

Výzkumná otázka 1: „Co uživatelé na internetu nejraději dělají, jaké jsou motivace pro používání?“

Podle výzkumu společnosti TSN jsou nejčastěji využívanými činnostmi na internetu **sociální sítě, e-mail a vyhledávání informací** (Handl, 2010). Tyto činnosti patří mezi nejoblíbenější i pro respondenty výzkumu této práce. 29 z 30 dotazovaných pomocí internetu komunikuje a 12 z 30 vyhledává informace. Činností, která se v jiných výzkumech téměř nezohledňuje, je **sledování seriálů po webu**. Mezi respondenty, kteří se zúčastnili rozhovorů, se však sledování seriálů těší stejné oblibě jako vyhledávání informací (oboje po 6ti uživatelích).

Dle výzkumu z roku 2010 se 66,5% Čechů věnuje **čtení online novin a časopisů** (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v

letech 2005–2010, 2005 – 2010). Oproti tomu v rámci tohoto výzkumu se čtení těchto portálů věnovalo 8 z 30 uživatelů (27%). Z výzkumu českého statistického ústavu z roku 2010 dále vyplynulo, že 33,9% českých uživatelů **poslouchá webová rádia či sleduje online televizi**. Mezi uživateli, kteří se účastnili výzkumu této práce 1 z 30, poslouchá webová rádia a 3 sledují televizi či televizní pořady (dohromady 13%). V roce 2010 v ČR 32,5% uživatelů internetu **stahovalo či sledovalo videa a filmy** (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v letech 2005–2010, 2005 – 2010). Tato aktivita byla více oblíbená mezi respondenty této práce, věnovalo se jí 13 z 30 uživatelů (43%). **Nakupování prostřednictvím internetu** v roce 2010 využilo 25,4% osob (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v letech 2005–2010, 2005 – 2010), což je srovnatelné se 6 uživateli z 30 (20%) z výzkumu v rámci této práce. 24,9% českých uživatelů internetu v roce 2010 poslouchalo hudbu na internetu (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v letech 2005–2010, 2005 – 2010). Z šetřených respondentů 6 z 30 poslouchalo hudbu (20%), což je velmi podobný výsledek celorepublikovému průměru. Hraní online her se v roce 2010 věnovalo 20,2% Čechů (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v letech 2005–2010, 2005 – 2010). Tomuto výsledku má blízko i výzkum této bakalářské práce, s 5 online hráči z 30 respondentů. Češi mají nejvyšší zastoupení (40%) mezi návštěvníky stránek se sexuálním obsahem, v rámci zemí účastnících se mezinárodního výzkumu (Šmahel, 2008). K těmto aktivitám se přiznali 2 z 30 respondentů (7%), což může být způsobeno vyšším počtem žen oproti mužům, účastnících se šetření.

K motivacím pro užívání internetu nebyla nalezena aktuální validní literatura pro srovnání. Motivace byly v rámci této práce zjišťovány u 20 respondentů dotazníkového šetření. Z výsledků vyplývá, že nejčastějšími důvody jsou: potřeba komunikovat (11 uživatelů z 20), studijní či pracovní důvody (10 z 20 uživatelů), oblíbené internetové aktivity (7 uživatelů z 20) a potřeba získání informací (5 uživatelů z 20).

Před započítáním vlastní výzkumné práce i v rámci pilotáže, bylo mým předpokladem, že internet více používají lidé, kteří nemají jiné využití pro svůj volný čas, než ti, co mají spoustu volnočasových aktivit. Výsledky výzkumu však ukázali, že i

osoby s řadou volnočasových aktivit pravidelně usedají na několik hodin k internetu a naopak některé osoby, které volnočasových aktivit měli minimum, internet používali „pouze“ 4 hodiny apod. Například respondentka z rozhovorů 2, která trávila volný čas kulturními, společenskými a aktivními i pasivními sportovními aktivitami, strávila na internetu v průměru 8 hodin denně. Oproti tomu respondentka z rozhovorů 3, trávila volný čas především spánkem a na internetu strávila průměrně 4 hodiny denně.

Výzkumná otázka 2: „Co nejčastěji uživatelé prožívají ve spojení s internetem?“

Literatura se, co do prožitků spojených s internetem zaměřuje převážně na netholismus a jiné patologické jevy. Pro běžné „zdravé“ užívání nebyla nalezena validní literatura, která by reprezentativně reflektovala prožívání „běžných“ uživatelů.

Z tohoto výzkumu vyplynulo, že prožívané pocity jsou velmi často **vázané na momentálně provozovanou aktivitu** (6 uživatelů) či uživatelé mají **neutrální pocity** (3 uživatelé). Přesto při používání internetu převažují **příjemné pocity**, především radost a smích (7 uživatelů). Internet je pro uživatele prostředím, ve kterém se mohou uvolnit (3 uživatelé) a odpočinout si (3 uživatelé). Na druhou stranu uživatelé na internetu prožívají také **nudu** (2 uživatelé), **pocit ztráty času** (2 uživatelé) a **následné pocity viny** z nadbytečného užívání (1 uživatel). Nezřídkou se také vyskytují **rozporuplné pocity** (6 uživatelů), kdy uživatel cítí zároveň štěstí i ztrátu času apod. V případě výpadku internetu je častou emocí **naštvaní** (5 uživatelů z 10) či **vztek a rozčílení** (2 uživatelé z 10). Respondentka z rozhovorů 10 popisuje pocity při výpadku internetu takto: „někdy vztek, jindy jsem ráda, protože když internet nefunguje, donutím se dělat si své povinnosti“.

Popsat pocity prožívané ve spojení s internetem se ukázalo mnohem obtížnější pro uživatele, kteří se účastnili rozhovorů než těch, kteří se účastnili dotazníků. Příčinou je pravděpodobně absolutní anonymita a více času na promyšlení odpovědi.

Výzkumná otázka 3: „Jak internet ovlivňuje život uživatelů?“

Vliv internetu na jedince je vysoce individuální. Jedním z ovlivňujících faktorů je doba strávená na internetu. Z projektu měření návštěvnosti českého internetu vyplynulo, že v měsíci září 2011 strávili uživatelé na internetu v průměru 24 hodin a 24 minut (z dlouhodobého hlediska se tento průměr pohybuje přibližně mezi 24 – 28 hodinami měsíčně) (Mazal, 2011). S tímto číslem se výsledky šetření této práce rozcházejí. Převeďte-li se průměrných 6 hodin denně strávených na internetu na měsíc, vyjde **180 hodin strávených měsíčně na internetu**. Zde jednoznačně vnímám vliv mnoha jiných proměnných, které mohou mít vliv na počet hodin strávených na internetu. Tato zkrácení by mohla být námětem dalších výzkumů. Výzkumný soubor této práce však není vhodný ke komparaci s měřením celé české internetové populace.

Internet ovlivňuje život uživatelů tak, že z celkového počtu 30 si jich 17 již život bez internetu nedokáže představit, 4 uživatelé si nejsou jisti, či jen bez některých částí a 9 uživatelů si to představit dokáže, 1 uživatel by to dokonce uvítal.

V této části je důležité zodpovědět na hlavní filosofickou výzkumnou otázku této práce: „*Co nám internet dal a co vzal?*“

Internet dal uživatelům především informace a usnadnil cestu k nim (15 uživatelů z 30), možnost komunikace a kontaktu s lidmi geograficky vzdálenými (9 uživatelů z 30) a 10 z 30 uživatelů díky internetu získalo **nové přátele**, přestože 10 z 10 dotazovaných uživatelů preferuje navazování kontaktů s novými lidmi osobní cestou. Přestože literatura charakterizuje vztahy vzniklé na internetu jako vysoce nestabilní (Šmahel, 2003), uživatelé popisují přátelství takto vzniklá jako kvalitní či skvělá a 2 uživatelky dokonce našly trvalý vztah. Dalšími přínosy internetu jsou materiály ke studiu (7 uživatelů), e-shopy (2 uživatelé), znalosti, rozhled a rozšiřování zájmů (4 uživatelé), možnost zahnání nudy/zábava (2 uživatelé) atd.

Pro respondenty bylo mnohem obtížnější popsat, co jim internet vzal, než co jim dal. 10 z 30 uživatelů se domnívá, že jim internet **nevzal nic, jen dal**. 18 z 30 uživatelům vzal čas, 4 uživatelé uvedli sníženou motivaci k osobnímu setkávání s přáteli a získávání vlastních zkušeností. 2 uživatelé uvedli, že jim internet vzal dětství.

Dalšími odpověďmi byly: ztráta svobody v pohybu a rozhodování (1 uživatel) a zhoršení zraku od monitoru počítače (1 uživatel).

Výzkumná otázka 4: „Jaké je povědomí uživatelů o rizicích spojených s užíváním internetu?“

Informovanost je velmi důležitá pro prevenci rizik spojených s používáním internetu. Mnoho lidí jí však podceňuje. Až 82% rodičů si myslí, že se svými dětmi o internetových hrozbách dostatečně hovoří, z pohledu dětí jsou však až na pátém místě za internetem, televizí, novinami a školou (Rylich, 2007). 45% dětí posílá po internetu své fotky (Wallerová, 2009), 10,44% uživatelů již někdy poslalo eroticky laděnou fotografii či video (Kopecký, 2011).

Ze šetření v rámci této práce si 26 uživatelů z 30 uvědomuje existenci rizik spojených s používáním internetu. Nejčastěji zmiňují **používání internetu dětmi a mladistvými** (12 respondentů), **sdílení údajů a fotografií a jejich následné zneužití** (7 uživatelů) a **seznamování a následné setkávání s neznámými lidmi prostřednictvím internetu** (5 uživatelů). Pouze 4 uživatelé z 30 mají názor, že internet nepředstavuje žádné riziko. 3 uživatelé jsou toho názoru, že při informovanosti a opatrnosti v internetovém prostředí nehrozí žádné nebezpečí.

4 uživatelé v této studii měli **osobní zkušenost s některým z internetových rizik**, konkrétně se sexuálním obtěžováním, zcizením dat kreditní karty, snahou o vydírání, setkáním s internetovou mafii, vyzískání tel. čísla následné obtěžování, jedna dívka uvedla, že její kamarádku kyberšikanovali.

V souvislosti s touto problematikou jsem získala osobní zkušenost při **sběru dat na chatovacích serverech**. Zaujaly mne především nečekané reakce respondentů z chatovacích serverů. V místnostech určených pro osoby ve věku 12 – 20, mi přibližně 9 z 10 reagujících uživatelů automaticky nabízel sexuální služby nejrůznějšího druhu za peníze i zdarma, případně za vyplnění dotazníku požadovalo erotické fotografie.

Výzkumná otázka: „Jak se v průběhu času mění vztah uživatelů k internetu“

Metodologie fenomenologického přístupu doporučuje měřit vnitřní prožitou zkušenost jedince v průběhu času (Hendl, 2005). To bylo metodologicky ošetřeno s odstupem 4 měsíců s očekáváním určitých změn. Nebyly očekávány změny zásadního charakteru.

Z výsledků vyplývá, že je to vysoce individuální. Vztah uživatelů k internetu je spíše stabilní. Probíhající změny jsou více kvantitativního než kvalitního charakteru. Přestože si kromě jediného uživatele z 10 tázaných neuvědomuje žádnou změnu ve vztahu k internetu, u všech došlo ke změnám v preferencích aktivit na internetu. S výjimkou jednoho uživatele z 10 došlo u všech ke změně průměru hodin denně strávených na internetu. 2 uživatelé z 10 začali preferovat osobní cestu komunikace před rovnoměrnou oblibou internetu a osobní cesty. V období mezi jednotlivými rozhovory **nikdo nezískal zkušenost s riziky** spojenými s užíváním internetu. 1 z respondentů změnil názor na neexistenci rizik spojených s užíváním internetu. Přestože u 3 uživatelů došlo ke změně osob, se kterými bydlí, **nesetkali se ani u nich s negativní reakcí na čas trávený na internetu.**

Tento jev zatím nebyl v literatuře dostatečně teoreticky propracován.

Na základě provedené rámcové analýzy a interpretace sebraných dat mohou definovat tyto tři teoretické hypotézy:

1. Uživatelé internetu používají internet kvůli informacím a komunikaci.
2. Uživatelé internetu nemající přístup na internet prožívají negativní pocity.
3. Vztah uživatelů k internetu z hlediska prožívání je stabilní.

6 Závěr

Cílem této práce bylo hlouběji uchopit problematiku internetového životního stylu. Snažila jsem se poznat vnitřní prožité zkušenosti uživatelů internetu a tomuto specifickému vnitřnímu světu porozumět.

Internetový životní styl je v sociologii jako terminus technicus - relativně nový fenomén, který jako specifický životní styl, který by měl své vlastní konceptuální vymezení, zatím není dostatečně prozkoumaný. Přitom internet se v dnešní době dotýká téměř každého člověka, v civilizovaném světě. Internet ovlivňuje lidské životy v mnohém pozitivně. Usnadňuje přístup k informacím, umožňuje komunikaci s lidmi po celém světě, ušetří čas, dokáže zabavit apod. Stále je však jen nástrojem, který se v rukou člověka může změnit v nebezpečnou zbraň. Vznikají tak specifická rizika jako je kyberšikana, kybergrooming, sexting, happy slapping, hoaxy, viry apod. Lidé, kteří nedokážou internet používat v rozumné míře, se stávají obětí netholismu, tedy závislosti na internetu. Dalším specifikem virtuálního prostředí je anonymita. Anonymita s sebou přináší možnost seznámení i pro jedince bez sebevědomí či s fyzickým handicapem a umožňuje hraní rolí. Dalšími produkty anonymity v internetovém prostředí jsou také sociální inženýrství, agresivita a další psychologická specifika.

Při výzkumu jsem zjistila, že motivací pro používání internetu je především potřeba komunikace, získání informací, provozování oblíbených internetových aktivit a nuda. Mezi nejoblíbenější činnosti respondentů patří komunikace, sledování seriálů a vyhledávání informací, které je zajímají.

Pocity, které na internetu prožívají, jsou závislé na provozované aktivitě. Převládají však pozitivní pocity nad negativními. Nejsou ojedinělé ani případy, ve kterých se objevují rozporuplné pocity, kdy uživatel cítí zároveň spokojenost i ztrátu času apod. Příval negativních pocitů se téměř u všech dostaví při nefungování internetu.

Ze subjektivního pohledu respondentů vyplývá, že největší vliv internetu na jejich život nacházejí v ulehčení získávání informací, usnadnění komunikace a možnosti seznamování s novými lidmi. Nejčastěji dal internet respondentům informace, přátele, možnost komunikace a materiály ke studiu. Naopak to, co internet uživatelům vzal je

čas, motivaci k osobnímu setkávání, dětství atd. Velmi často však žádnou ztrátu nepocítují. Internet je tedy pro respondenty mnohem více přínosem nežli zátěží.

Výsledkem sledování vývoje vztahu respondentů k internetu je zjištění, že tento vztah je spíše stabilní. Změny nastaly pouze v průměru hodin denně strávených na internetu (klesající tendence), v preferencích způsobu komunikace s druhými lidmi a pořadí oblíbenosti internetových aktivit (například u respondenta z rozhovorů 9 byla při prvním rozhovoru komunikace na prvním místě a při druhém rozhovoru byla na třetím místě v oblíbenosti). Sami respondenti krom 1 uživatele nepocítují změnu žádnou ve vztahu k internetu.

Na základě provedené rámcové analýzy a interpretace sebraných dat byly definovány tyto tři teoretické hypotézy:

1. Uživatelé internetu používají internet kvůli informacím a komunikaci.
2. Uživatelé internetu nemající přístup na internet prožívají negativní pocity.
3. Vztah uživatelů k internetu z hlediska prožívání je stabilní.

Z výzkumu vyplynulo, že převážná část respondentů si uvědomuje nebezpečí spojená s užíváním internetu. Za největší riziko považují používání internetu malými dětmi, sdílení a následné zneužití dat, seznamování a domlouvání setkání s neznámými lidmi, především z důvodu četného výskytu sexuálních agresorů apod. Výzkum ukázal, že pouze 4 osoby měli osobní zkušenost s některým z rizik, bez jakýchkoliv následků.

Problémy spojené s užíváním internetu by se daly efektivně řešit preventivní činnostmi, která je v této oblasti dost podceňována. S rozšiřováním působení internetu by se měla i jemu věnovat dostatečná pozornost v rámci osvětové činnosti a preventivních programů. Především školy, zájmová sdružení a neziskové organizace by se mohly zaměřit na zvyšování informovanosti o rizicích spojených s užíváním internetu. Nejen děti, ale také rodiče by měli být dostatečně informováni o tom jak bezpečně internet používat, jaká rizika zde hrozí a jak se jim bránit.

Problematika internetu je velmi široká, stále se rozvíjející, takže i problémů, jimž se dále věnovat je mnoho. Například v dnešní době stále více se rozšiřující problém kyberšikany či dětské prostituce uskutečňované za pomoci internetu.

7 Seznam použitých zdrojů

- 1) Australan se zřítíl z balkónu kvůli novému trendu na Facebooku. (2011). In: *Novinky.cz* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/svet/233460-australan-se-zritil-z-balkonu-kvuli-novemu-trendu-na-facebooku.html>>.
- 2) Co je kyberšikana? (2009). In: *E-BEZPEČÍ* [online]. [cit. 2011-08-14]. Dostupné z: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/14/39/lang,czech/>>.
- 3) Co je to hoax. (2000 - 2011). In: *HOAX* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.hoax.cz/hoax/co-je-to-hoax>>.
- 4) Co je to stalking a cyberstalking. (2008). In: *E-BEZPEČÍ* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/23/38/lang,czech/>>.
- 5) CRESWELL, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- 6) Čím hoax škodí. (2000 - 2011). In: *HOAX* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.hoax.cz/hoax/cim-hoax-skodi>>.
- 7) DUFFKOVÁ, J., URBAN, L., DUBSKÝ, J. (2008). *Sociologie životního stylu*. Plzeň : Aleš Čeněk. 237 s. ISBN: 978-80-7380-123-6.
- 8) Falešné webové stránky neboli Spoofing. (2011). In: *Bezpečný internet.cz* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/prochazeni-webu/falesne-webove-stranky-spoofing.aspx>>.
- 9) GRIFFITHS, M. (1998): Internet Addiction: Does It Really Exist? In Gackenbach, J. (Ed.), *Psychology and the Internet, intrapersonal, interpersonal, and transpersonal implications*. San Diego, Academic Press. ISBN: 0-12-271950-6.
- 10) HAND, J. (2010). Digitální životní styl. In: *Marketing Journal.cz* [online]. [cit. 2011-08-08]. Dostupné z: <http://www.m-journal.cz/cs/internet/digitalni-zivotni-styl__s281x7404.html>.

- 11) Happy slapping. (2010 – 2011). In: *Nebud' obět!* [online]. [cit. 2011-08-14].
Dostupné z: <<http://www.nebudobet.cz/?page=happy-slapping>>.
- 12) Helpnet.cz (2007): *Informační portál pro osoby se specifickými potřebami* [online]. [cit. 2011-08-18]. Dostupné z: <<http://www.helpnet.cz/>>.
- 13) HENDL, J. (2005). *Kvalitativní výzkum : základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha : Portál. 408 s. ISBN: 80-7367-040-2.
- 14) JANDOUREK, J. (2001). *Sociologický slovník*. Praha : Portál. 288 s. ISBN: 80-7178-535-0.
- 15) Jednotlivci ve věku 16–74 věnující se vybraným činnostem na internetu. (2005 - 2010). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cinnosti_provadene_pomoci_internetu/\\$File/5_cinnosti_provadene_pomoci_internetu.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cinnosti_provadene_pomoci_internetu/$File/5_cinnosti_provadene_pomoci_internetu.xls)>.
- 16) JIRÁK, J., KÖPPOVÁ, B. (2003). *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 208 s. ISBN 80-7178-697-7.
- 17) JOINSON, A. (1998). Causes and Implications of Disinhibited Behavior on the Internet. In Gackenbach, J. (Ed.), *Psychology and the Internet, intrapersonal, interpersonal, and transpersonal implications*. San Diego, Academic Press. ISBN: 0-12-271950-6.
- 18) KACHLÍK, P. (2003). *Handicapovaní a Internet*. Vyd. 1. Ostrava: NATURA Plus. roč. 10, 2003, č. 2. ISBN 1212-6748.
- 19) KEISLER, S., SIEGAL, J., MC GUIRE, T. W. (1984). Social Psychological Aspects of Computer Mediated Communication. *American Psychologist*, 39, 1123 – 1134.
- 20) KOPECKÝ, K. (2010). Stalking a kyberstalking – nebezpečné pronásledování. In: *e-nebezpeci.cz* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: [www.: <http://lms.e-nebezpeci.cz/unifor/loadFileMSSQL.php?file_id=3620408A-F859-4ECA-8106-8146DFAE1C77>](http://lms.e-nebezpeci.cz/unifor/loadFileMSSQL.php?file_id=3620408A-F859-4ECA-8106-8146DFAE1C77).
- 21) KOPECKÝ, K. (2011). České děti o sextingu. In: *E-Bezpečí* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/237-ceske-deti-o-sextingu>>.

- 22) KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. (2009 - 2011). Co je sexting?. In: *Sexting.cz* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.sexting.cz/>>.
- 23) Kybergrooming. (2009). In: *E-BEZPEČÍ* [online]. [cit. 2011-08-14]. Dostupné z: <http://cms.e-bezpeci.cz/component/option,com_docman/task,doc_download/gid,30/Itemid,2/lang,czech/>.
- 24) Kybergrooming. (2010 - 2011). In: *Nebud' obět!* [online]. [cit. 2011-08-14]. Dostupné z: <<http://www.nebudobet.cz/?page=kybergrooming>>.
- 25) MATHESON, K., ZANNA, M. P. (1998). The Impact of Computer-Mediated Communication on Self-Awareness. *Computer in Human Behavior*, 4, 221 - 233.
- 26) MAZAL, J. (2011). Mediaresearch: návštěvnost internetu v září na pětiletém minimu. In: *ChannelWorld* [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <<http://channelworld.cz/smb/mediaresearch-navstevnost-internetu-v-zari-na-petiletem-minimu-5096>>.
- 27) MCFARLANE, L., BOCIJ, P. (2005). An exploration of predatory behaviour in cyberspace: Towards a typology of cyber stalkers. *First Monday*, 8. Retrieved Feb 18, 2006, from <http://firstmonday.org/issues/issues8_9/mcfarlane/index.html>.
- 28) MYSLIVCOVÁ, N. (2001). Zdravotní problémy při práci s počítačem má většina lidí. In: *zdravi.doktorka.cz* [online]. [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <<http://zdravi.doktorka.cz/zdravotni-problemy-pri-praci/>>.
- 29) Netholismus. (2010 - 2011). In: *Nebud' obět!* [online]. [cit. 2011-08-14]. Dostupné z: <<http://www.nebudobet.cz/?page=netholismus>>.
- 30) O kyberšikaně. (2010 - 2011). In: *Nebud' obět!* [online]. [cit. 2011-08-14]. Dostupné z: <<http://www.nebudobet.cz/?page=o-kybersikane>>.
- 31) ODOM, W. (2005). *Počítačové sítě: bez předchozích znalostí*. 1. vyd. David KRÁSENSKÝ. Brno: CP Books, 375 s. ISBN 80-251-0538-5.
- 32) Phising. (2011). In: *Bezpečný internet.cz* [online]. [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <<http://www.bezpecnyinternet.cz/zacatecnik/prochazeni-webu/phishing.aspx>>.

- 33) PILAŘ, J. (2004). Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu. In: *MŠMT ČR* [online]. [cit. 2012-08-16]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/socialni-programy/pravidla-pro-rodice-a-deti-k-bezpecnejsimu-uzivani-internetu>>.
- 34) POSTMES, T., SPEARS, R., LEA, M. (1998). Breaching or Building Social Boundaries? Interpersonal and Intergroup Consideration. Beverly Hills, Science News. Staženo: leden 2000 z : ProQuest database.
- 35) REID, E. (1998). The Self and the Internet: Variations on the Illusion of One Self. In Gackenbach, J. (Ed.), *Psychology and the Internet, intrapersonal, interpersonal, and transpersonal implications*. San Diego, Academic Press. ISBN: 0-12-271950-6.
- 36) RYLICH, J. (2007). Děti i rodiče podceňují rizika na Internetu. In: *Lupa.cz* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <<http://www.lupa.cz/clanky/deti-i-rodice-podcenuji-rizika-na-internetu/>>.
- 37) Sexting. (2010 - 2011). In: *Nebud' obětí!* [online]. [cit. 2012-08-15]. Dostupné z: <<http://www.nebudobet.cz/?page=sexting>>.
- 38) SHORT, J. A., WILLIAMS, E., CHRISTIE, B. (1976). *The social psychology of telecommunication*. Chichester, John Wiley.
- 39) ŠMAHEL, D. (2003). *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: TRITON. 158 s. ISBN: 80-7254-360-1.
- 40) ŠMAHEL, D. (2005). Světový projekt o internetu - Česká republika. In: *Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny* [online]. [cit. 2012-08-16]. Dostupné z: <<http://ivdmmr.fss.muni.cz/info/view.php?cislocclanku=2005100501>>.
- 41) ŠMAHEL, D. (2008). Zveřejněna mezinárodní zpráva World Internet Project. In: *Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny* [online]. [cit. 2012-08-16]. Dostupné z: <<http://ivdmmr.fss.muni.cz/info/view.php?cislocclanku=2008112501>>.
- 42) Uživatelé facebooku v zemích EU a OECD – struktura dle věku. (2010 - 2012). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

- <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uzivatele_facebooku_mezinarodni_srovnani/\\$File/facebook_web.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uzivatele_facebooku_mezinarodni_srovnani/$File/facebook_web.xls)>.
- 43) Uživatelé informačních a komunikačních technologií ve věku 16 až 74 let. (2005 - 2010). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uzivatele_ict/\\$File/2_uzivatele_ICT_eu.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/uzivatele_ict/$File/2_uzivatele_ICT_eu.xls)>.
- 44) VAVROŇ, J. (2011). Děti jsou na internetu hlavně kvůli hudbě a hrám, pětina denně chatuje. In: *Novinky.cz* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/domaci/229897-deti-jsou-na-internetu-hlavne-kvuli-hudbe-a-hram-petina-denne-chatuje.html>>.
- 45) Využívání informačních a komunikačních technologií mezi jednotlivci v letech 2005–2010. (2005 – 2010). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuzivani_ict_jednotlivci_2005_2010/\\$File/Vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD_ICT_jednotlivci_2005_2010.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuzivani_ict_jednotlivci_2005_2010/$File/Vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD_ICT_jednotlivci_2005_2010.xls)>.
- 46) Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech v letech 2005–2010. (2005 – 2010). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2011-08-15]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuzivani_ict_v_domacnostech_2005_2010/\\$File/Vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD_ICT_v_domom%C3%A1cnostech_2005_2010.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vyuzivani_ict_v_domacnostech_2005_2010/$File/Vyu%C5%BE%C3%ADv%C3%A1n%C3%AD_ICT_v_domom%C3%A1cnostech_2005_2010.xls)>.
- 47) WALLACE, P. (1999). *The psychology of the Internet*. Cambridge, Cambridge University Press. ISBN: 0-521-79709-8.
- 48) WALLEROVÁ, R. (2009). Děti podceňují rizika internetu, 45 procent z nich posílá přes síť své fotky. In: *idnes.cz* [online]. [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/deti-podcenuji-rizika-internetu-45-procent-z-nich-posila-pres-sit-sve-fotky-1t6-/domaci.aspx?c=A090522_080827_domaci_pje>.
- 49) Závislost na internetu. (2010). In: *Adiktologická ambulance* [online]. [cit. 2011-08-14]. Dostupné z: <<http://poradna.adiktologie.cz/article/zavislost-na-internetu/jak-se-zavislost-na-internetu-definuje/>>.

8 Klíčová slova

Internet

Komunikace

Kyberšikana

Netholismus

Životní styl

9 Přílohy

OTÁZKY ZE STRUKTUROVANÝCH ROZHOVORŮ S OTEVŘENÝMI OTÁZKAMI

PRVNÍ ROZHOVOR

- 1) Jste: a) žena b) muž
- 2) Kolik je Vám let?
- 3) Jaké máte vzdělání?
- 4) V kolika letech jste se poprvé setkal/a s internetem?
- 5) Co Vás na internetu poprvé nejvíce zaujalo?
- 6) Co jste nejraději dělal/a ve svém volném čase za poslední čtyři měsíce?
- 7) Co jste dělal/a na internetu nejraději za poslední čtyři měsíce?
Definujte, prosím, pořadí těchto aktivit dle oblíbenosti.
- 8) Kolik hodin denně jste v průměru strávil/a na internetu v posledních čtyřech měsících?
- 9) Jaké pocity prožíváte nejčastěji při používání internetu?
- 10) Co prožíváte, zjistíte-li, že Vám nefunguje internet?

11) Komunikujete raději s lidmi na internetu nebo upřednostňujete osobní kontakt s nimi?

- a) Upřednostňuji internet
- b) Upřednostňuji osobní kontakt
- c) Oboje stejnou měrou

12) S kým bydlíte v posledních čtyřech měsících? Jak tyto osoby reagují na Váš čas strávený na internetu?

13) Jaká jsou podle Vás hlavní rizika spojená s užíváním internetu? Setkal/a jste se někdy s nějakým rizikem? Uvedl/a by, jste, prosím, příklad?

14) Co si představíte pod pojmem internetový životní styl?

DRUHÝ ROZHOVOR (následuje 4 měsíce po 1. rozhovoru)

- 1) Co jste nejraději dělal/a ve svém volném čase za poslední čtyři měsíce?
- 2) Jaké byly Vaše nejoblíbenější činnosti na internetu za poslední čtyři měsíce?
Definujte, prosím, pořadí těchto aktivit dle oblíbenosti.
- 3) Kolik hodin denně jste v průměru strávil/a na internetu v posledních čtyřech měsících?
- 4) Komunikujete nyní raději s lidmi na internetu nebo upřednostňujete osobní kontakt s nimi?
 - a) Upřednostňuji internet
 - b) Upřednostňuji osobní kontakt
 - c) Oboje stejnou měrou
- 5) Navazujete raději vztahy s novými lidmi přes internet nebo osobní formou?
- 6) Máte pocit, že Váš postoj k internetu je stále stejný jako při minulém rozhovoru nebo došlo ke změně?
- 7) Jaká jsou nyní, s odstupem času, podle Vás hlavní rizika spojená s užíváním internetu? Setkal/a jste se někdy s některým? Uvedl/a by, jste, prosím, příklad?
- 8) Bydlíte stále se stejnými lidmi? Jak tyto osoby reagují na Váš čas strávený na internetu?
- 9) Jakým způsobem ovlivnil internet Váš život? Vyprávějte mi, prosím, o této zkušenosti.

10) Zkusme bilancovat.

a) Existuje něco, co Vám internet dal? Vyprávějte mi o tom, prosím.

b) Existuje něco, co Vám internet vzal? Vyprávějte mi o tom, prosím.

11) Dokážete si představit svůj život bez internetu?

ANO – NE. Proč?

OTÁZKY Z DOTAZNÍKU S OTEVŘENÝMI OTÁZKAMI

- 1) Jste: a) žena b) muž
- 2) Kolik je vám let?
- 3) Kdy jste se poprvé setkal/a s internetem?
- 4) Co je pro Vás důvodem k usednutí k internetu v posledních čtyřech měsících?
- 5) Co jste dělal/a na internetu nejraději za poslední čtyři měsíce?
- 12) Jaká jsou podle Vás hlavní rizika spojená s užíváním internetu? Setkal/a jste se někdy s některým? Uvedl/a by, jste, prosím, příklad?
- 6) Jaké pocity prožíváte nejčastěji při používání internetu?
- 7) Existuje něco, co Vám internet dal? Uveďte, prosím, příklad/y.
- 8) Existuje něco, co Vám internet vzal? Uveďte, prosím, příklad/y.
- 9) Komunikujete raději s lidmi na internetu než v osobním kontaktu s nimi?
 - a) Upřednostňuji internet
 - b) Upřednostňuji osobní kontakt
 - c) Oboje stejnou měrou
- 10) Dokážete si představit svůj život bez internetu?
 - a) Ano b) NeProč?